

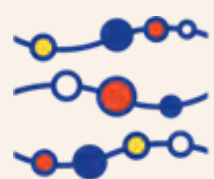
De Tweede Wereldoorlog

De waanzin van één man: Adolf Hitler

mei 2025

Uitgave Apropos - huiskrant wzc Hof van Egmont

ZORGBEDRIJF
RIVIERENLAND

Voorwoord

Al in 2024 besteedden de media veel aandacht aan de 80-jarige verjaardag van verschillende gebeurtenissen uit de Tweede Wereldoorlog: D-day, De slag om de Ardennen... Dit blijft in 2025: de bevrijding van Auschwitz, Wapenstilstand...

Voor bewoners van een woonzorgcentrum, zoals het Hof van Egmont, is deze 80-jarige verjaardag ook belangrijk. Van 95% van de bewoners is geweten dat de Tweede Wereldoorlog een bepalende rol in hun leven speelde. De echtgenoot van de oudste bewoner, Joske Van Bos, werd gemobiliseerd; verschillende bewoners beleefden de oorlog in hun kinderjaren en de jongste bewoners ondervonden last van de nasleep van de oorlog.

Een aanleiding om in ons maandblad, Apropos, gedurende 12 maanden terug te kijken op deze Tweede Wereldoorlog: de feiten, maar ook aangevuld met getuigenissen van bewoners. Mit Robbroeckx had haar jeugdjaren al in 2015 neergepend in een boek waaruit we 9 getuigenissen plukten; via een interview ontlokten we Wiske van Loock 4 getuigenissen en Joske Van Bos bracht, in een handgeschreven brief, het relaas van haar man die opgeroepen werd om te dienen in het Belgisch leger.

De politieke feiten vulden we aan met gebeurtenissen van in de jaren 30 in het Derde Rijk. En in de nasleep van de oorlog kon ook de Koningskwestie niet ontbreken.

En onthou goed wat we leerden uit deze oefening: de 'waarheid' heeft vele gezichten. Kijk ook eens hoe de verschillende kranten reageren op dezelfde waarheid.

Ik wens u veel leesgenot.

Frank Van Audenaerde

Inhoudstafel

Het Derde Rijk vanaf 1933.....	1
In het Derde Rijk maakte de propaganda overuren.....	2-4
Het Derde Rijk breidde al in 1938 uit.....	5-8
Tweede Wereldoorlog start in Polen in 1939.....	9-10
Een (oorlogs) dag in mei.....	11-13
Getuigenis: De oorlog.....	14
Getuigenis Joske Van Bos.....	15
Getuigenis: De rantsoenering.....	16
De Kazerne Dossin als draaischijf van het Jodentransport.....	17-18
Getuigenis: De deportatie.....	19-20
Oostfronters streden mee tegen het Rode Leger.....	21-23
Het verzet saboteerde het XX-ste treinkonvooi vanuit Dossin.....	24-25
6 juni 1944: D-day of... het begin van het einde.....	26-27
De bevrijding in september 1944.....	28-30
Getuigenis: September 1944.....	31
Getuigenis: De bevrijding.....	32
Na de bevrijding veroorzaakten V-bommen terreur.....	33-35
Getuigenis: Naar Bodegem.....	36
Met de bevrijding ging ook de repressie van start.....	37-38
Getuigenis: Een Duitser op de vlucht.....	39
Hitler speelt zijn laatste troef uit.....	40-42
Het Russische leger bevrijdt Auschwitz.....	43-44
"Elke naam telt".....	45
Getuigenis: Een zusje erbij.....	46
Getuigenis: Een vliegende bom.....	47
Getuigenis: Niet meer naar school.....	48
Getuigenis: De vis.....	48
Getuigenis: Geallieerden beschadigen ons huis.....	49
In mei 1945 eindigt de Tweede Wereldoorlog in Europa.....	50-51
Getuigenis: Terug naar Wilrijk.....	52
In Breendonk delegeerde de SS de terreur aan gevangenen.....	53-55
Leopold III botste met de regering Pierlot.....	56-60
Leopold III stelt hoge eisen voor een terugkeer naar België.....	61-63
Volksraadpleging redt Leopold III niet.....	64-67
Aangehaalde krantenartikelen.....	68-69

Het Derde Rijk vanaf 1933

Met de aanstelling van Adolf Hitler als rijkskanselier in januari 1933 leidde president Von Hindenburg het einde van de Weimar-republiek in. Hitlers nazipartij vormde Duitsland binnen één jaar om tot een nationaalsocialistische, totalitaire staat.

De nazi's stelden de grondwet buiten werking, lieten communisten en socialisten vastzetten in concentratiekampen, verboden politieke partijen en vakbonden, zuiverden ondertussen hun eigen partijtop en maakten zich op voor een grondige nazificatie van de hele maatschappij. Dankzij de repressie vond het vernieuwde nationaal bewustzijn steun in brede lagen van de bevolking.

De boycot van Joodse winkeliers op 1 april 1933 was de eerste in een lange reeks antisemitische maatregelen. De vervolging van de Joden bereikte tijdens de Kristallnacht op 9 november 1938 zijn vooroorlogse hoogtepunt. Aanleiding voor het door de nazi's georganiseerde geweld was een aanslag van een Joodse jongen op een Duitse diplomaat in Parijs. Opgehitste massa's vernielden Joodse huizen, winkels en synagogen. Tijdens Kristallnacht werden circa 96 Joden op straat vermoord en na de nacht 30.000 Joden opgesloten in concentratiekampen.

Joodse winkel in München na Kristallnacht

Nazi's vernielingen in Magdeburg, 10 november 1938

In het Derde Rijk maakte de propaganda overuren

Het idee van Kristallnacht kwam van Joseph Goebbels, minister van Volksvoorlichting en Propaganda en een vertrouweling en naaste medewerker van Hitler. Goebbels was een begenadigd spreker en kon de massa in vervoering brengen. Hij vizelde met moderne propaganda-middelen het gekrenkte Duitse zelfvertrouwen op en hielp het succesvolle economisch beleid uitdragen.

Joseph Goebbels in 1934

Redevoering van Goebbels in het Berlijnse Sportpalast, 1943

De basisregels van de nazipropaganda waren:

- Hou de boodschap simpel, spreek de taal van de burgers;
- Gebruik kleuren (rood) in de affiches;
- Creëer een expliciet vijandbeeld:
 - o Joden waren de volksvijand nummer één;
 - o Gehandicapten waren een last;
 - o Communisten leefden in ellendige omstandigheden;
- Gebruik de economische recessie als een godsgeschenk;
- Portretteer Hitler af als een 'verlosser'.

de nazi's verspreiden hun boodschap via de straten van Duitsland

de Führer was voor velen een halfgod

Goebbels en Hitler poetsten de werkelijkheid ook vaak op en dat konden ze ongestoord doen dankzij de strenge censuur die de nazi's al in 1933 ingevoerd hadden. Kritische geluiden werden in de kiem gesmoord.

In de meeste universiteitssteden organiseerden studenten boekverbrandingen van 'on-Duitse' auteurs zoals Sigmund Freud en Karl Marx.

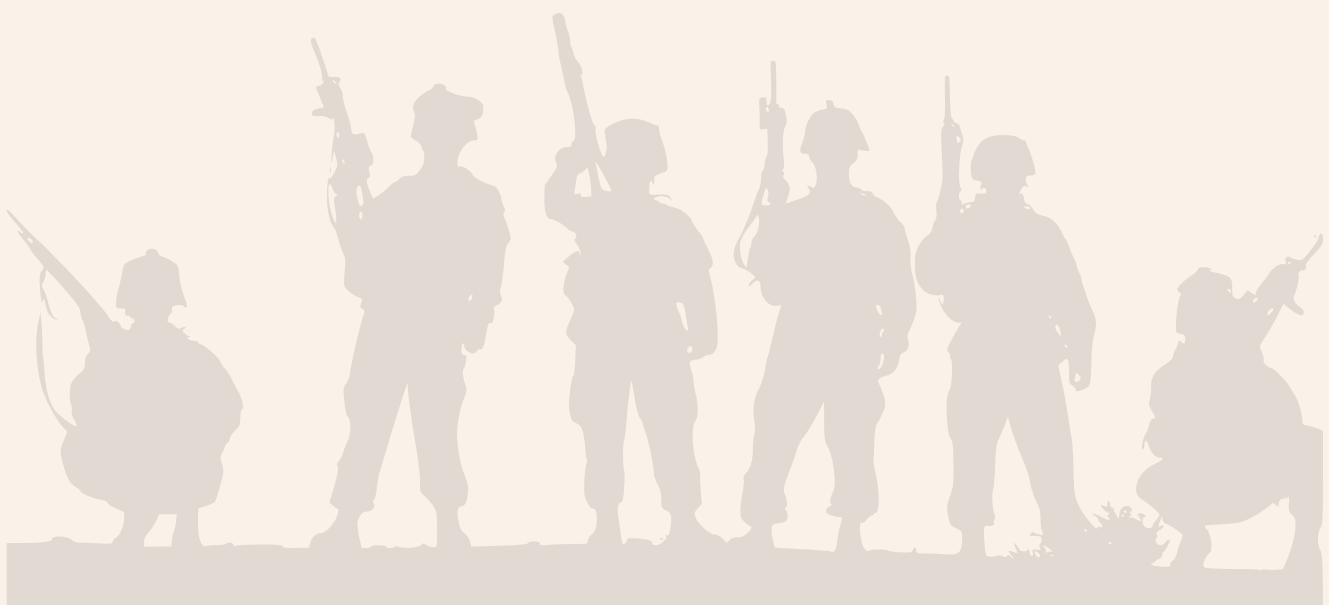

Boekverbranding in Berlijn, 10 mei 1933

Ook de film werd actief als middel ingezet. Leni Riefenstahl kreeg de opdracht om moderne propagandafilms te maken van de Neurenbergse partijcongressen en van de Olympische Spelen. Hitler was geen sportliefhebber maar Goebbels zag in dat de Olympische Spelen van 1936 in Berlijn de grootste reclame konden vormen voor Hitler en Duitsland. Voor even werden de bordjes 'Verboden voor Joden en honden' uit de Berlijnse parken verwijderd.

Indien nodig werd de geschiedschrijving aangepast of herschreven. Foto's waren een bron van propaganda. Op belangrijke meetings waar Hitler niet bij aanwezig was, werd de foto opgefleurd met een beeltenis van de Führer. Soms gebeurde dat stuntelig en was de trucage gemakkelijk te ontdekken. Sommige volgelingen van het nazisme zijn ook de systematische vernietiging van het Joodse volk, de holocaust, blijven ontkennen. Deze personen worden negationisten genoemd.

Het herschrijven van de geschiedenis, zijnde het moedwillig verdraaien van de historische werkelijkheid, is een methode van niet-democratische leiders die van alle tijden is. Zo noemde Donald Trump in zijn eerste toespraak als nieuwe president de inzet van het Amerikaans leger in de 2 wereldoorlogen ook als een strijd tegen het communisme. Of was dit een verspreking?

Het Derde Rijk breidde al in 1938 uit

Hitler boekte na 1936 het ene diplomatieke succes na het andere. Op 25 oktober 1936 sloot Hitler een bondgenootschap met Mussolini van Italië die hij nodig had voor de annexatie van Oostenrijk. In 1937 steunden zij samen de rechts-reactionaire coup van generaal Franco in Spanje. Zo stuurden zij vliegtuigen die o.m. op 26 april 1937 Guernica bombardeerden.

In 1936 sloot Duitsland het anti-Comintern pact met Japan. Beiden verplichtten zich tot wederzijdse neutraliteit bij een conflict met de Sovjet-Unie.

In 1938 voerde Hitler de druk op om de nazi Arthur Seyss-Inquart meer macht te geven in de Oostenrijkse regering. Toen kanselier Kurt Schuschnigg dit probeerde te voorkomen, stuurde Hitler zijn troepen. Het Duitse leger werd op 13 maart door de Oostenrijkers geestdriftig onthaald. Ook in Duitsland werd de Anschluss met vreugde begroet.

desarchiv, Bild 146-1985-083-11
v: o. Ang. | März 1938

Poster waarop de annexatie van Oostenrijk wordt gevierd, maart 1938

Het volgende slachtoffer van Hitlers buitenlandse politiek was Tsjechoslowakije. Er woonden circa 3,5 miljoen Duitsers in het Tsjechische Sudetenland. Hitler gaf de opdracht om de eisen van de Duitse minderheid tegenover de Tsjechische regering op te schroeven en lanceerde een propagandacampagne om de Sudeten-Duitsers als slachtoffers van Tsjechische onderdrukking af te spiegelen.

Tijdens de Conferentie van München in september 1938 gaven Frankrijk, Engeland en Italië het Sudetenland aan Duitsland, onder de voorwaarde dat dit de laatste gebiedsuitbreiding zou zijn. De regeling gebeurde zonder enige inspraak van Tsjechoslowakije en in afwezigheid van de Sovjet-Unie, tot grote woede van Stalin.

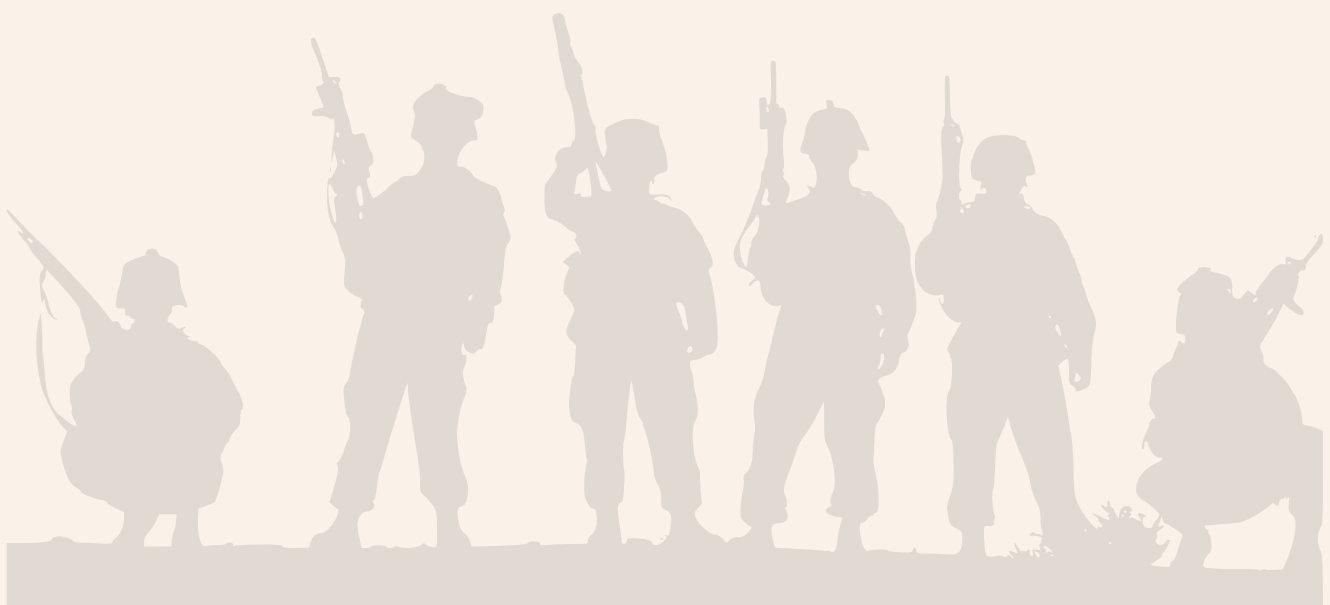

Verdrag van München: Chamberlain, Daladier, Hitler, Mussolini en graaf Ciano, 29 september 1938

Chamberlain werd bij zijn thuiskomst in Londen binnengehaald als de redder van de wereldvrede maar Churchill, zijn opvolger, was vlijmscherp. Een jaar later kreeg Churchill gelijk en Chamberlain mocht oprassen.

Het Verdrag van München ging de geschiedenis in als een dieptepunt in de internationale diplomatie. Engeland en Frankrijk hadden het democratische Tsjechoslowakije in de steek gelaten, Hitler de vrije hand gegeven in Midden-Europa en de Sovjet-Unie verder van zich vervreemd.

Tweede Wereldoorlog start in Polen in 1939

Onze artikelenreeks in Apropos startte met de inval van Hitlers troepen op vrijdag 10 mei 1940 in België. Maar de Tweede Wereldoorlog was toen al één jaar lang aan de gang. De inval in Polen op 1 september 1939 wordt algemeen aangenomen als de start van de Tweede Wereldoorlog. Vanaf die dag zou het Derde Rijk zich uitbreiden door gebruik te maken van zijn militaire kracht.

Aan de inval was een geheime clausule van het niet-aanvalsverdrag, het Molotov-Ribbentroppact, tussen de buitenlandministers van het Derde Rijk en de Sovjet-Unie voorafgegaan. Met deze clausule 'verdeelden' Hitler en Stalin Polen in 2 delen waarbij het linkse deel werd voorbehouden aan de invloedssfeer van het Derde Rijk.

Op 1 september 1939 viel Hitler Polen binnen na een gefingeerd grensgeschil. Groot-Brittannië en Frankrijk veranderden het geweer van schouder: ze verlieten de diplomatieke weg en verklaarden Hitlers Derde Rijk de oorlog. Na 3 weken viel de Sovjet-Unie ook Polen binnen.

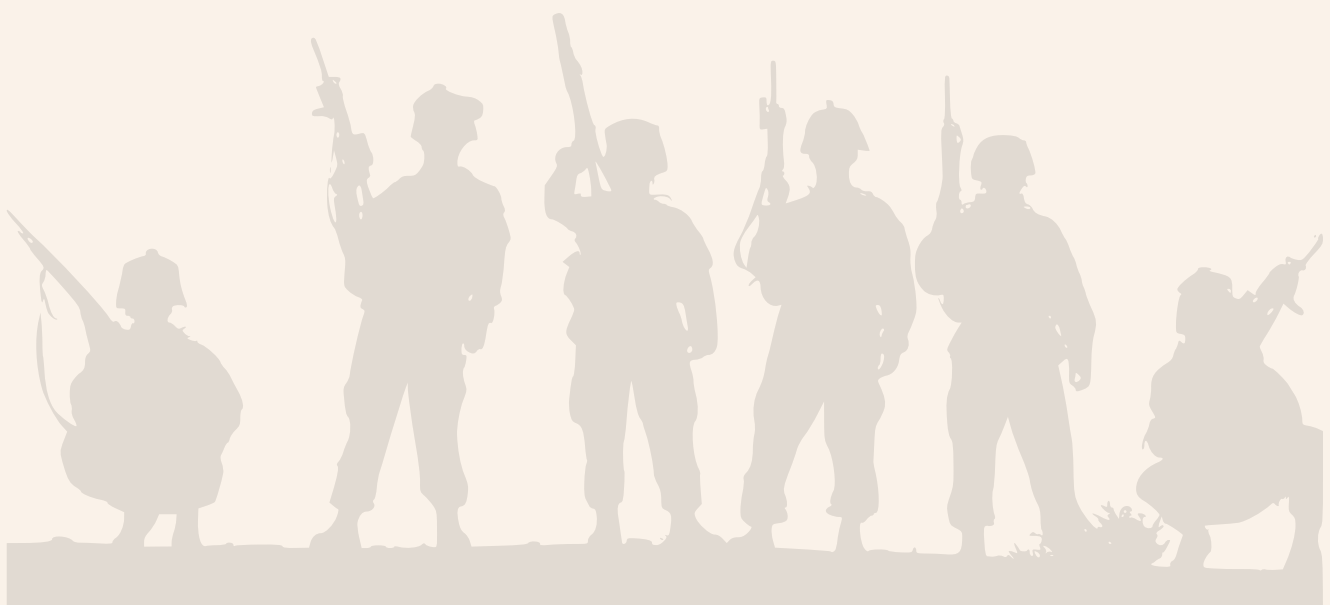
Poolse soldaten verdedigen Warschau, september 1939

Een Duitse Henkel He 111 bombardeert Warschau

Eind september werd de nieuwe Duits-Russische grens getrokken. De Duitsers lijfden een deel van het door hen veroverde gebied direct bij Duitsland in (annexatie). Maar het gebied rond Warschau werd omgevormd tot Generaal-Gouvernement. Het was een gebiedsdeel dat door nazi-Duitsland werd bezet maar niet geannexeerd was. Hier liet de Duitse bezetter zich van zijn meest barbaarse kant zien en werden tijdens de oorlog de meeste concentratie- en vernietigingskampen gevestigd.

Een (oorlogs) dag in mei ...

Onaangekondigd viel op vrijdag 10 mei 1940 het Duitse leger, onder leiding van Adolf Hitler, België binnen. Al tijdens de eerste uren werd de Belgische luchtmacht op de grond vernietigd na massale bombardementen. Met tanks trokken de Duitsers door de Ardennen. Het als oninneembaar geachte fort Eben-Emael bij Luik viel na één dag in Duitse handen.

Leopold III met minister H. Denis, 18 mei 1940

Duitse parachutisten namen het fort Eben-Emael in

Koning Leopold capituleerde samen met de Belgische troepen op 28 mei 1940. Dit was het einde van de Achttiendaagse Veldtocht. Op 29 mei startte het Duits leger met de ontwapening van de Belgische bevolking.

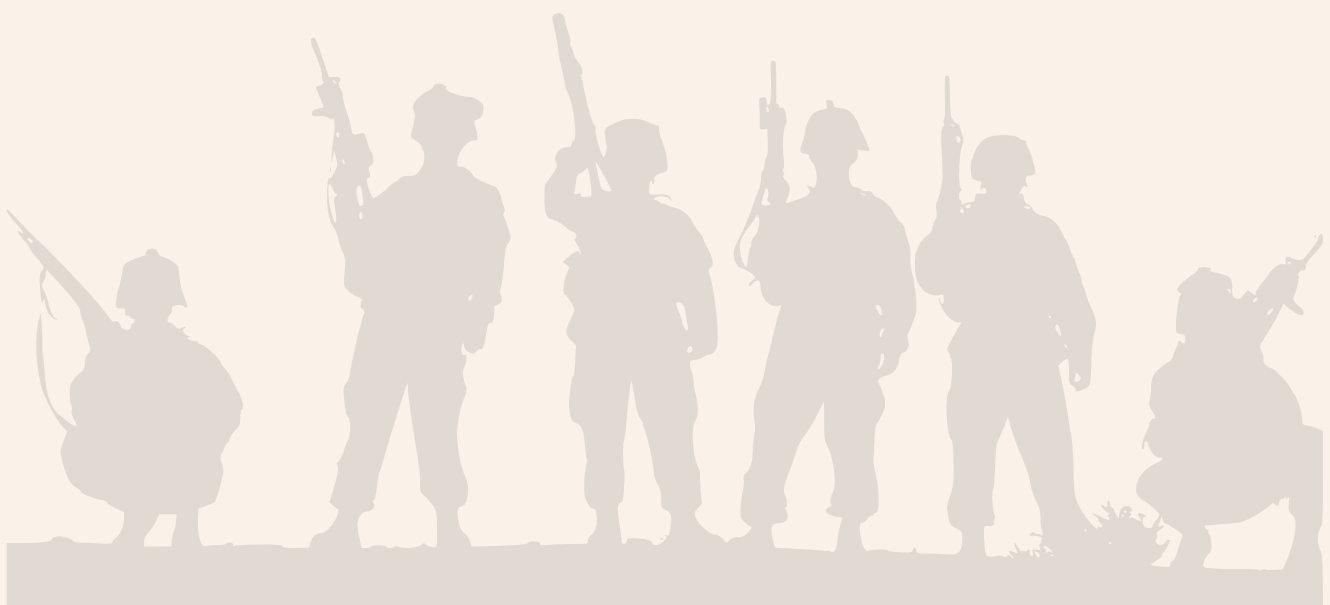
Ontwapening van Brugge, 29 mei 1940

Belgische soldaten in loopgracht

De oorlog en bezetting brachten onnoemelijk leed met zich mee voor de Belgische bevolking. Na de invasie was het dagelijks leven onderworpen aan strenge regels opgelegd door de Duitse bezetters. Beperkingen werden opgelegd, vrijheden werden ingeperkt en de bevolking was onderworpen aan een verstrengd regime.

De bezetting duurde tot de uiteindelijke bevrijding vanaf begin september 1944. Later werd nog een deel opnieuw bezet tijdens het Ardennenoffensief. In mei 1945 volgde de wapenstilstand.

In de lente van 1940 voel ik onrust en spanning bij de volwassenen rondom mij. Ik hoor ons vader en moeder overleggen, veel gepraat dat ik niet versta.

Ons moeder strikt witte zakjes en trekt er een lint door. Die dienen om rijst in te bewaren.

Ze legt een voorraad aan en bergt ze in dozen op het kleine kamertje: suiker, rijst, meel, ook Sunlightzeep.

Ons vader luistert alle dagen naar de radio heel gespannen. Op 10 mei breekt de oorlog uit.

Het eerste wat ik na de oorlogsverklaring zie, zijn stromen mensen.

Op een dag sta ik met ons vader aan de deur te kijken naar wat er gebeurt op de grote steenweg. Honderden mensen trekken allemaal richting Brussel, naar het zuiden. Mensen te voet, met grote pakken op hun rug en een valies in de hand. Mensen die een kar voortduwen. Een oude moeder met een klein kindje zit te midden van zakken en pakken op 'een triporteur'. Soms moet een grote hond een karretje trekken. Fietsen rijden ernaast, zwaar beladen. Uren achter elkaar gaat die stoet door. 'Waar gaan die naar toe?' vraag ik.

'Ze zijn op de vlucht,' antwoordt ons vader. Of wij ook weg moeten, wil ik weten. Dat kan niet. Ik vul zelf in dat wij geen kar hebben of een fiets, en ons vader kan niet goed stappen. Enkele dagen trekken langs dezelfde weg kolommen auto's van het Duitse leger. Ik sta weer naast ons vader aan de deur. Rijen camions en jeeps achter elkaar, vol soldaten met helmen. Opeens zie ik een auto rijden zonder chauffeur. Ik roep naar ons vader: 'Zie een auto die helemaal alleen rijdt, er zit geen soldaat in.' Het maakt op mij een grote indruk. Dan marcheren er lange kolommen soldaten op de baan. Ik ben heel bang, want ze hebben een blinkend geweer op hun schouder.

Joske Van Bos K 658

Toen op 10 Mei de oorlog begon was mijn man al twee maanden terug opgeroepen, door het leger, om met zijn regiment de grens met Duitsland te bewaken. Ze waren gestationeerd in Veenkosen, aan het Obertkanaal, hij hadden alleen maar een ouderwets geweer. En sommigen zelfs geen kogels. Tegen die Duitse overmacht was niets te beginnen en trok het regiment infanterie zich terug richting binnenland. Verloorde was de bevrachtingsplaats. Ik fietste naar daar om hem te zoeken, maar hij was er niet en niemand die er iets over wist of hem gezien had. Het was al sinds vorig jaar geleden dat ik hem nog had gezien, en nu was hij spoorloos. Ik fietste terug naar huis, hopend dat hij nog opdagen. Maar helaas balie hoop. Ik besefte dat ik wellicht al weduwe was, en probeerde mijn leven en werk zo goed mogelijk verder te zetten. Tot ik rond Kerstmis 1940 een brief kreeg van het Rode Kruis. Hij was krijgsgevangen genomen, met een groepje collega's, en zat in Stalag 11, een kamp nabij Hameln. Ik mocht hem eens per maand een brief sturen, via het Rode Kruis, en hij ook op een speciaal formulier. Die brieven werden gecontroleerd en sommige dingen onleesbaar gemaakt. Mijn verdriet veranderde in hoop en wachten op zijn terugkomst. Langzaam aan kwamen er jongens bij, maar ik moest wachten tot April 1941 toen hij vrij kwam, gekleed in een oud, grijs, legerpak, met een grote K. op de rug geschilderd en met luizen. Maar wij waren, na meer dan een jaar, gelukkig weer samen.

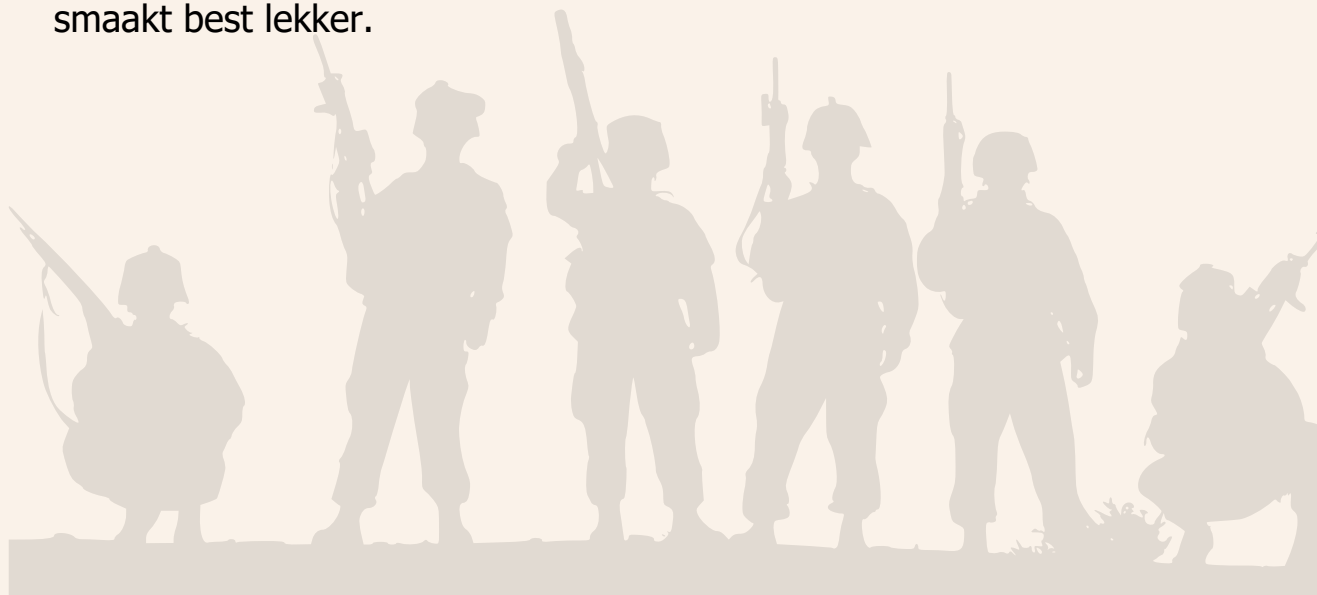

Er verandert veel in ons leven. Al gauw zijn veel goederen en voedingswaren niet meer vrij verkrijgbaar, ze staan 'op de bon'. Elke maand krijgt elk gezin per persoon een aantal rantsoenzegels. Ze veranderen elke maand van kleur. Je moet ze afhalen op het gemeentehuis. Zelfs de kolen om te verwarmen zijn gerantsoeneerd.

Met zegels en geld samen ga je naar de bakker, de beenhouwer, de melkboer, de kruidenier.

Voor een lap stof, of een paar nieuwe schoenen heb je speciale textielzegels nodig. Wanneer mijn voeten te hard groeien en daardoor mijn schoenen spannen, snijdt ons vader de tip eruit. Zo krijgen de tenen ruimte en lucht, ik kan weer maandenlang voort. 't Is ingewikkeld leven zo.

Zelfs met al die rantsoenzegels is het een zoektocht om het noodzakelijke te kopen. Hoe langer de oorlog duurt, hoe moeilijker het wordt. Niet alle dagen van de week heeft de bakker in onze straat brood. Soms hangt er aan de deur een karton: Om 4 uur brood. Van na het middageten gaan Esther en ik postvatten aan de deur van de winkel. We hebben ons vouwstoeltje mee, want het duurt zo lang. We komen thuis ieder met een brood. Volgende week is het weer aanschuiven bij een andere bakker. Het grijze brood bevat soms steentjes of een stukje touw. Iets op je boterham kan, maar heel zuinig gesmeerd: confituur gekookt door moemoe. Er is dikke appelsiroop in een rechthoekig blikken doosje. Ons moeke maakt zelf platte kaas van botermelk. In de zomer eten we fruit bij het brood: een appel, peer, aardbeien, rode besjes uit de hof, heel uitzonderlijk een stuk meloen. Dat smaakt best lekker.

De Kazerne Dossin als draaischijf van het Jodentransport

In 1942 startte de Duitse bezetter zijn politiek van de Endlösung, het definitief 'oplossen' van het probleem van de Joden. Op 11 juni 1942 gaf Adolf Eichmann het bevel tot de deportatie van de Joden. Eind juli 1942 werd Kazerne Dossin als verzamel- en doorgangskamp ingericht.

Tijdens hun verblijf in Kazerne Dossin kregen de Joden geen zwaar repressief regime, omdat de indruk moest worden hooggehouden dat het verblijf zou uitlopen op een verplichte tewerkstelling in Duitsland.

Binnenplein van de Kazerne Dossin

In werkelijkheid werden de gedeporteerden in 28 transporten naar Auschwitz gebracht. Vanuit de Kazerne Dossin werden 25.484 Joden en 352 Roma gedeporteerd. Bij de grote transporten uit 1942 werd ongeveer 65% van de gedeporteerden na aankomst onmiddellijk vergast. De anderen werden als dwangarbeiders tewerkgesteld. Het laatste transport vertrok in Mechelen op 31 juli 1944.

Monument voor de slachtoffers van het XXIste en XXIIste Jodentransport te Langdorp

Op 31 juli 1943 vertraagde de trein van het XXIste Jodentransport en hield stil aan het sein van de Opperstraat in Langdorp. Er klonken gewerschoten. In totaal konden 8 Joden ontsnappen. Maar 4 ervan, een vrouw en 3 mannen, hebben het niet overleefd. De 4 overlevenden werden verzorgd door omwonenden en door mensen van het verzet in veiligheid gebracht. Het monument dateert van 2018.

Van in de kleuterklas heb ik een paar vriendinnen Jenny, Mientje, Yvonne en Fanny. We zitten ook samen in het eerste en tweede leerjaar.

Fanny Mendlewitz woont met haar oudere zus Sara en broer Jefke bij een familie in de Valkstraat. Van hun ouders weten wij niets af. Ik mag al eens spelen bij hen. We gaan steeds langs de veranda binnen. We puzzelen en spelen handje klap, springen touwtje.

Op zekere dag zijn die drie kinderen weg. Zomaar ineens weg, niemand weet waarheen. We vragen, maar er komen geen antwoorden. Even later verdwijnt ook de familie waar zij woonden.

Enkele jaren na de oorlog vernemen we dat deze drie kinderen, via allerlei omwegen naar Israël zijn gereisd. Dat is wel het eind van deze wereld. Af en toe horen we iets van hen via Mariette en Yvonne, dochters van de familie. Sara is in het leger, verplicht. Fanny wordt ook soldaat en woont nadien in een kibboets. Eén keer heb ik nog fotootjes van hen gezien.

Jaren later krijg ik, via ons thuis, een oproep van Mientje en Yvonne om Fanny en haar echtgenoot te ontmoeten. Dat is een complete verrassing.

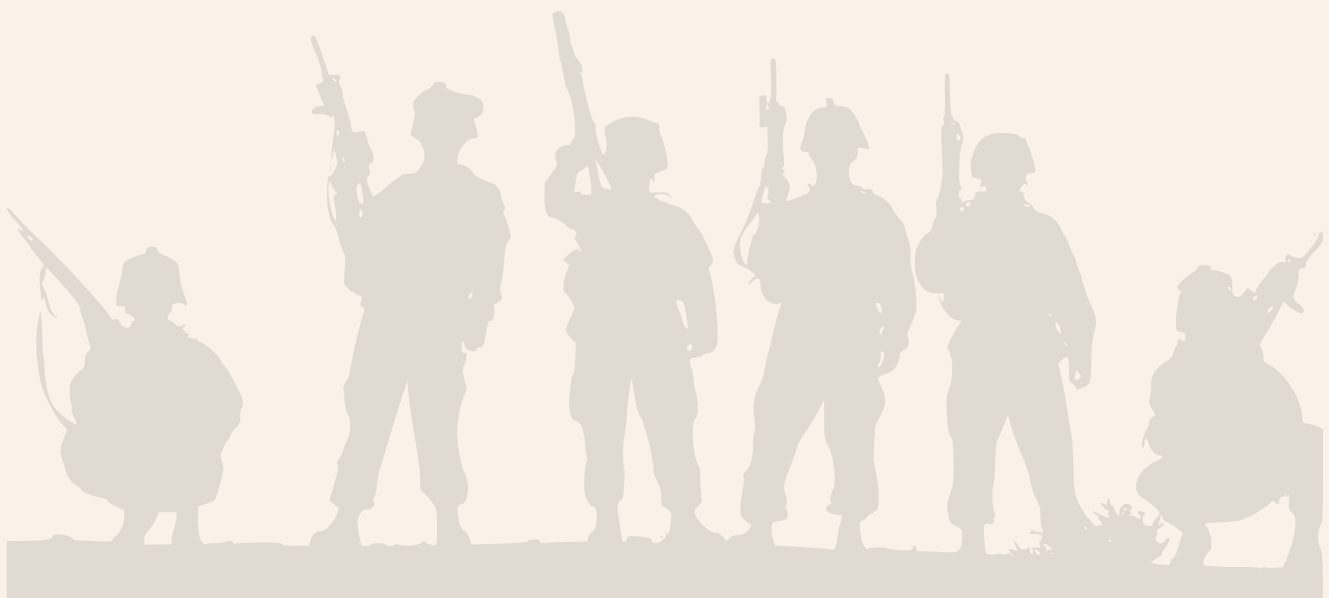
We horen een heel levensverhaal. Van in de vijftiger jaren woont ze in een kibboets. Het is leven in gemeenschap, want elke kibboets is zelfvoorzienend. Iedereen werkt op de velden, eet samen en ontspant in gemeenschap. Elk koppel heeft een eigen slaapruijnte. De kinderen zijn van iedereen en worden samen grootgebracht. Vanaf zeer jonge leeftijd worden ze vertrouwd gemaakt met de joodse rituelen en de Thora. Voor hen is het ideaal gemeenschapsleven. Fanny heeft twee kinderen en is best tevreden met haar leven in Israël.

Eén keer in hun leven mogen de kibboetsbewoners een grote reis ondernemen. Fanny en haar echtgenoot kiezen voor Italië, Frankrijk en België. Het is voor haar de gelegenheid om te tonen waar ze haar eerste

levensjaren heeft doorgebracht. Haar pleegouders zijn omgekomen in Duitsland, in een werkkamp, verraden door burens. Maar de dochters Mariette en Yvonne leven nog, zijn beide tegen de zestig.

Het is een onwennig en emotioneel weerzien. Onze conversatie verloopt niet zo vlot, maar tijdens de uren die we samen zijn, komen bij Fanny de Nederlandse woordjes terug in het geheugen. Engels met veel gebaren helpt ook. Haar echtgenoot zit er glunderend bij. De blije sfeer maakt dat we elk ons verhaal kunnen vertellen, half Engels, half Nederlands.

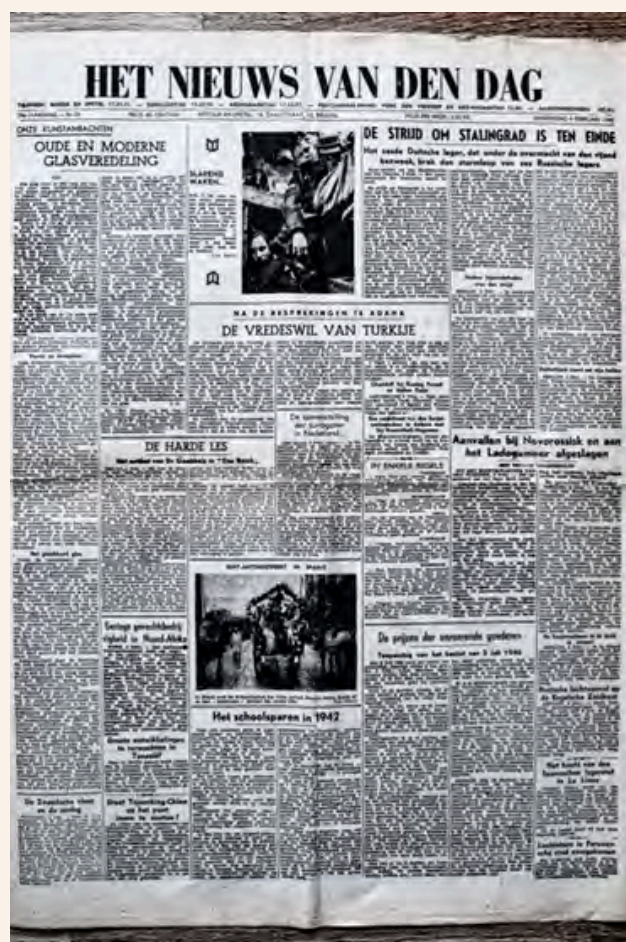

Oostfronters streden mee tegen het Rode Leger

De Slag om Stalingrad, beëindigd op 2 februari 1943, geldt als keerpunt van de Tweede Wereldoorlog in Europa. Het 6de Duitse leger werd volledig vernietigd door het Rode Leger. Stalingrad was de wederopstanding van het Rode Leger.

Boven: Massaproductie van Russische T34
Onder: De PzKpfw. 38(t) was in 1942 geen partij meer

Voorpagina van Het nieuws van den dag van 4 februari 1943: 'Strijd om Stalingrad is ten einde'

Het Duitse leger werd gesteund door circa 15.000 Vlamingen, genaamd de 'Oostfronters'. Ze werden na 22 juni 1941 gerekruteerd door het Vlaamsch Nationaal Verbond (VNV), de Duitsch-Vlaamsche Arbeidsgemeenschap (DeVlag), de Duitse Waffen-SS en National-sozialistisches Kraftfahrkorps (NSKK), lui die streden tegen het bolsjewisme en mensen uit christelijke middens (waaronder Cyriel Verschaeve).

Werving door SS, DeVlag en het VNV (1941)

Werving door National-sozialistisches Kraftfahrkorps

Werving door Waffen-SS

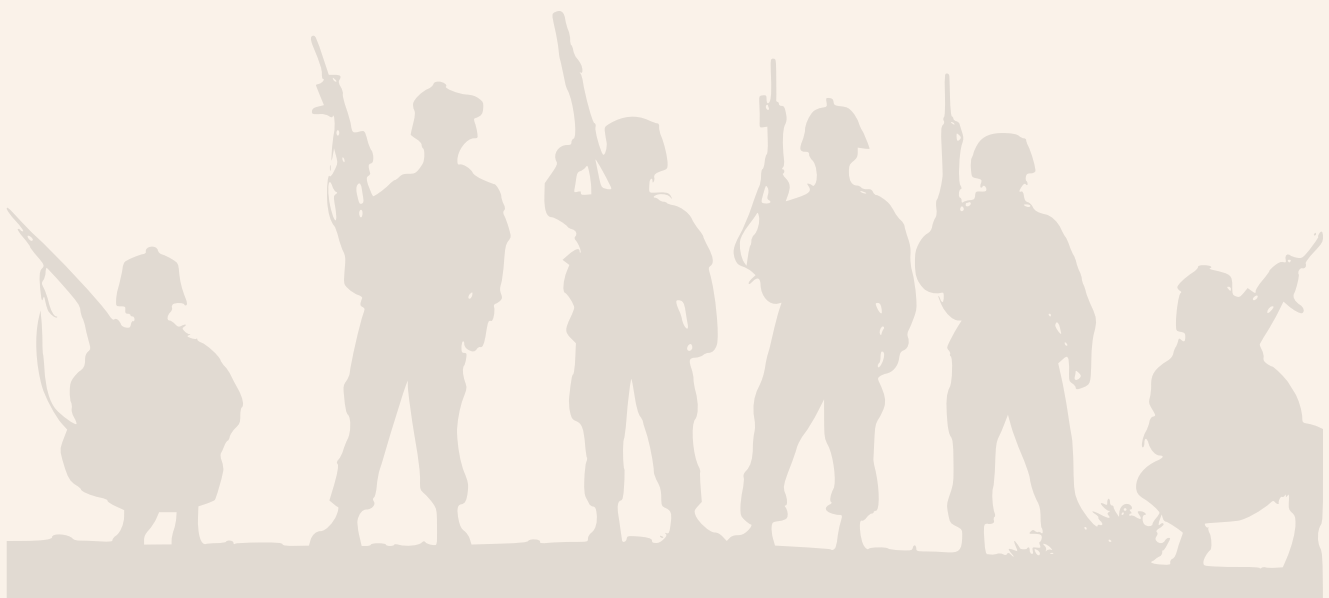

Vrijwilligers bij hun vertrek, 1941

Na de oorlog werden Oostfronters veroordeeld wegens militaire collaboratie. Ze kwamen voor militaire rechtbanken waar ze terecht stonden voor wapendracht in dienst van de vijand. Daarop stond in principe de doodstraf; maar ze kregen vrijwel steeds straffen van levenslang tot 15 jaar.

Meestal kwamen ze na 5 jaar weer op vrije voeten. De Oostfronters konden ook een bloeiend verenigingsleven uitbouwen, met onder meer het Sint-Maartensfonds.

De Vlaamsgezinde milieus zijn erin geslaagd het beeld te creëren dat Oostfronters handelden uit een Vlaams-nationalistische en christelijk antibolsjewistische overtuiging. Maar critici wijzen erop dat de Oostfronters met de SS meestreden en actief deelnamen aan misdaden tegen de Slavische bevolking, Sovjetburgers en Joden. Zie o.a. de publicaties van historicus Bruno De Wever hierover.

Het verzet saboteerde het XX-ste treinkonvooi vanuit Dossin

Het XX-ste treinkonvooi op 19 april 1943 was een transport vanuit de Dossinkazerne naar Auschwitz, waarbij 3 jonge mannen uit het Belgisch verzet de trein op de spoorlijn Mechelen-Leuven dwongen te stoppen. Dit was het eerste transport waarbij Joden werden vervoerd in overvolle goederenwagens. De gevangenen, waaronder vrouwen en kinderen, moesten een aantal dagen rechtop blijven staan.

Het XX-ste konvooi werd begeleid door een commando van de Sicherheitspolizei dat speciaal uit Duitsland kwam. Het bestond uit één officier en 15 manschappen. Gewapend met enkel een revolver, een stormlamp, een kniptang en 50.000 frank, dwongen Georges Livchitz, Robert Mastriau en Jean Franklemon de Jodentrein te stoppen tussen Boortmeerbeek en Haacht. Mastriau slaagde erin één treinwagon te openen waaruit 17 gevangenen ontsnapten.

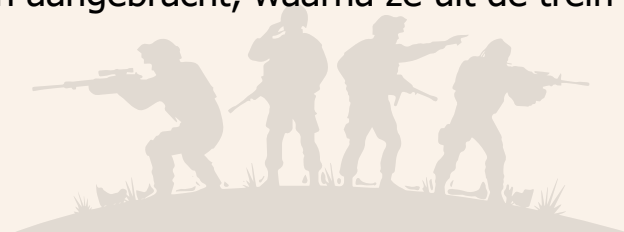

Gedenksteen Boortmeerbeek
en lantaarn

Het gebruikte pistool

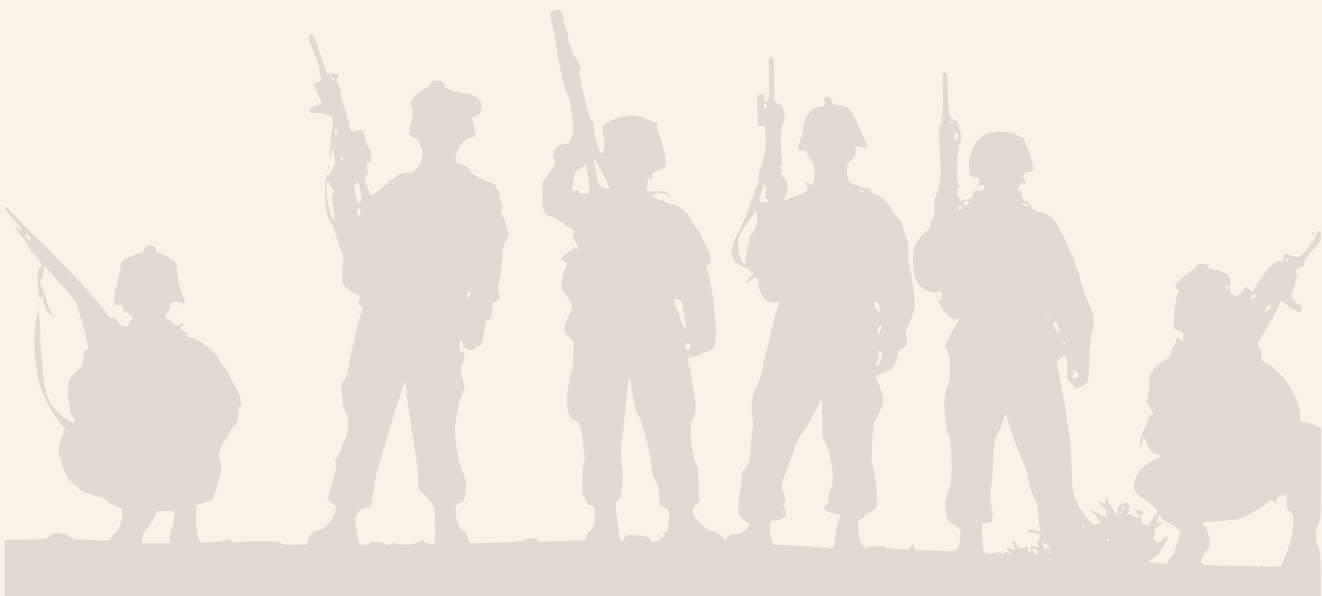
De jongste vluchteling was de elfjarige Simon Gronowski. Ook Regine Krochmal, een achttienjarige verpleegster uit het verzet, wist te ontsnappen. Met een broodmes zaagde ze de houten stangen door die voor een luchtopening waren aangebracht, waarna ze uit de trein sprong in Haacht.

Gedenkplaat voor de 13-jarige Eva Esler die werd geraakt door een kogel op 19 april 1943 te Korbeek-Lo

De machinist van de trein, Albert Dumon, wist dat mensen probeerden te ontsnappen, en verminderde de snelheid van de trein tussen Tienen en Tongeren. Dankzij alle schermutselingen, die gedurende het hele traject over Belgisch grondgebied plaatsvonden, konden uiteindelijk 118 gedeporteerden ontsnappen aan de dood.

6 juni 1944: D-day of ... het begin van het einde

'Overlord' was tijdens de Tweede Wereldoorlog de codenaam voor de grootscheepse landing door de westerse geallieerden op de Normandische kust van het door Duitsland bezette West-Europa.

Bij D-day werd er gekozen voor een landing in Normandië en niet ter hoogte van Calais. Dit was een list, want de Duitsers waren overtuigd dat de landing ter hoogte van Calais zou gebeuren. D-day startte met luchtlandingen op 5 stranden over een kustlengte van 70 km. Dat waren Sword Beach, Juno Beach, Gold Beach, Omaha Beach en Utah Beach.

Een LCV (Landing Craft, Vehicle, Personnel) bracht Amerikaanse troepen van First Division op Omaha Beach

D-day, op dinsdag 6 juni, was het begin van de bevrijding van West-Europa. In Oost-Europa waren de Duitsers al aan het verliezen van de Sovjet-Unie en 2 dagen daarvoor was Rome door de geallieerden veroverd.

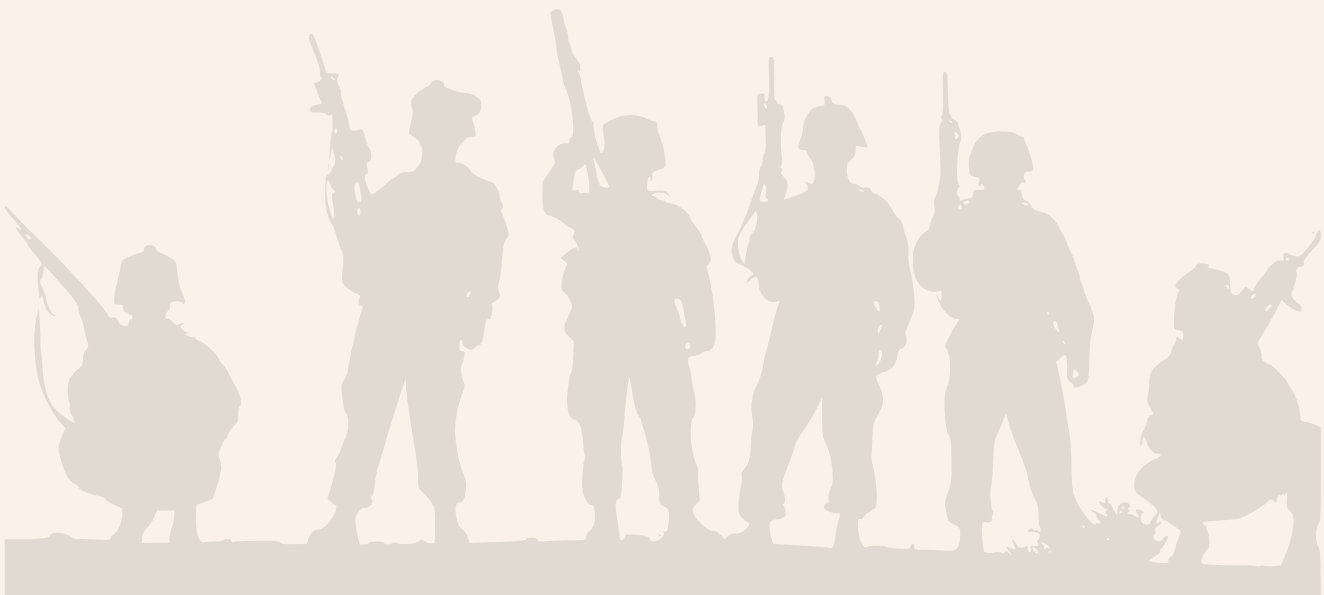
Landing op Juno Beach

Voorpagina van De Gazet van 7 juni 1944: 'De invasie heeft aanvang genomen'

Na de eerste dag werden nog diverse operaties opgezet door de geallieerden. Tijdens de Operatie Cobra braken de geallieerden definitief door de Duitse linies. Toen de Duitsers in de val kwamen bij Falaise lag de weg naar Parijs open.

Men beschouwt de bevrijding van de Franse hoofdstad op 25 augustus over het algemeen als het einde van Operatie 'Overlord', die begonnen was op 6 juni met D-day.

De bevrijding in september 1944

Na de bevrijding van Parijs op 15 augustus 1944 rukte het Tweede Britse Leger en het Eerste Amerikaanse Leger op naar België. Ze werden bijgestaan of opgevolgd door legereenheden bestaande uit Canadezen, Polen en de Belgische troepen van de Brigade Piron.

België werd hoofdzakelijk bezet door het 15de Duitse Leger, dat zich in een versneld tempo uit het land terugtrok. Ze behielden slechts één strategisch doel: het blokkeren van de Westerschelde en van de toegang tot de haven van Antwerpen.

Tijdens de maand september 1944 werd het grootste deel van België van de Duitse troepen bevrijd. Op 2 september bereikten de geallieerden de Belgische zuidergrens in de provincie Henegouwen. Dezelfde dag werden Bergen en Doornik bevrijd.

Op 4 september trokken geallieerde troepen in een overwinningssparade door Brussel, met vooraan de Belgen van de Brigade Piron. De regering Pierlot kon op 8 september van Londen naar Brussel terugkeren uit ballingschap.

Britse troepen worden uitbundig onthaald in Brussel, 4 september 1944

Amerikaanse troepen in Libin op 7 september 1944

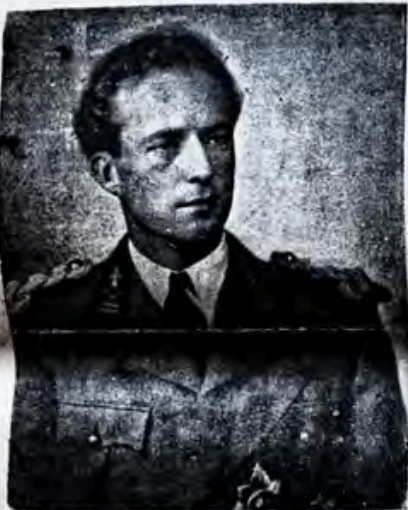
Intussen poogde Hitler het tij alsnog in zijn voordeel te doen keren door de massale inzet van zogeheten "Vergeldingswapens" of V-wapens (V1 en V2) vanaf juli 1944.

BURGERWELZIJN

Hulde aan de Bevrijders van België

Onze Koning.

't Zal wel iedereen spijten omdat Onze Koning thans in de hoofdstad met de Regeering niet is.

Aller bliken zijn voor het oogeblik naar Brussel gericht waar het Ministerie reeds aan 't werk is en de verschillende leidende middelen maatregelen betamen die de Orde weder in het Land moeten brengen alsmede al deze die kunnen bijdragen om een spoedig herstel te verwezenlijken.

Wij durven hopen dat allen als één man, onder het geleide van ons geliefde Staatshoofd, dit werk zullen ter herte nemen, en zullen samenwerken tot eene spoedige oplossing van alle netelige vraagstukken.

Leve de Koning!

Gevluchte moffenaanhangers

We kunnen hier enkele namen opgeven van enkele onzalige schepsels welke gedurende de bezettingsperiode hun oneerlijk strijde van verkliekers hebben uitgeoefend. Kan gebeuren dat intusschen enkele dezer mannetjes reeds terug zijn daar de weg afgebroken werd ingevolge de verrassende bliksem opruk der geallieerden.

We noemen in de eerste plaats: J. X. burgemeester Devroe; Warris en familie, welke volgens ongecontroleerde berichten intusschen z'en verdiende straf zou ondergaan hebben; Advokaat Samyn, de beruchte onderstoker van Abbeville, welke eveneens zou nagehouden zijn. Mevr. Marschal leidster der vrouwenlijke V. N. V. beweging Denaals, handelaar, welke met buitengewone sliep om alles op te soepelen voor ons land, en z'en alverrekenen lech gevend in aanwezigheid van hoogere Duitse officieren. Zeger Andries, cellenleider der "De Vlieg" - Circulair lid der Gestapo.

Naarmate ons berichten toekomen over de moffenaanhangers, zullen wij hun namen bekend maken.

Ze zijn weg!

Wij zijn er van af! De zware pak is van ons herte!

Weer vrij: van te gaan waar we willen; van te zeggen wat we willen.

Wij kunnen nu weer ons gewoon nieuwsblad lezen en niet meer gedwongen zijn een lafaards- en verradersblad in handen te nemen.

Ze zijn weg, met schande verjaagd: gevlucht, de laffe verdrukken, die hier vier jaar lang, onder den dekmantel van ons te beschermen, hebben meester

gespeeld, die hier alle recht hebben verkracht en alle eer hebben verloren.

Ze zijn weg, de trouwlozen die hun eigen gegeven woord hebben versmaad, die hun eigen handteekenen hebben verloochend en die aldus aan de geheele wereld het schouwspel hebben gegeven van een geheel volk dat fier is op zijne trouweloosheid en pocht op zijne euvelheden met het slagwoord van zijne Hooge Cultuur!

Ze zijn weg de wilde benden, wilder en woester nog dan de oude zwerfvolken van over twee, drie duizend jaar die de oude beschaving kwamen vernietigen.

Ze zijn weg, de Hunnen die een klein weerloos land als roovers en moordenaars zijn binnengevallen en die hier maanden lang, jaren lang, hunne lusten, hunne driften hebben laten bot vieren.

Ze zijn weg, weg, gevloekt, gebrandmerkt voor eeuwig in de geschiedenis van het mensdom, de verwurgers, de moordenaars van weerloze lieden, de verkrachters der onschuld, de uithongeraars eener weerloze bevolking.

Ze zijn weg, verpletterd onder den smaad van geheel de beschaafde wereld, die verwaanden, verblind door den hoogmoed van hunnen tweeden God, den gehaatsten aller menschen den « façadeklacher ».

(Vervolg blz. 2)

Onze Bevrijders.

Het doet ons genoeg nu, op het oogeblik dat Brugge uit de handen van de bandieten is losgerukt, de loten met te delen van twee onzer redders, de Heeren Churchill, het Staatshoofd van Engeland en Roosevelt, President der Vereenigde Staten van Amerika die, samen met M. Staline, Voorzitter van het Sociaal-Rusland, den

M. Roosevelt

verwaanden, Germaanschen kolos eens voor goed den genadeslag hebben toegebracht.

Des te grooter eer komt dat driemanschap toe, dat het van af het begin van de overveldigers het mikpunt is geweest van de onnoozele of beter gezegd de zwaardomme spotters die nu op den neus van den Germaan zijn te recht gekomen.

M. Churchill

Stalin, Roosevelt en Churchill op de Conferentie van Teheran, november 1943

September 1944 uit 'Het verhaal van de Kleine Steenweg' van Mit Robbroeckx , p. 52

Dit is voor ons de gevaarlijkste periode van de oorlog.

Vliegende bommen gieren over de hele Antwerpse omgeving. Soms vallen ze wel erg dichtbij.

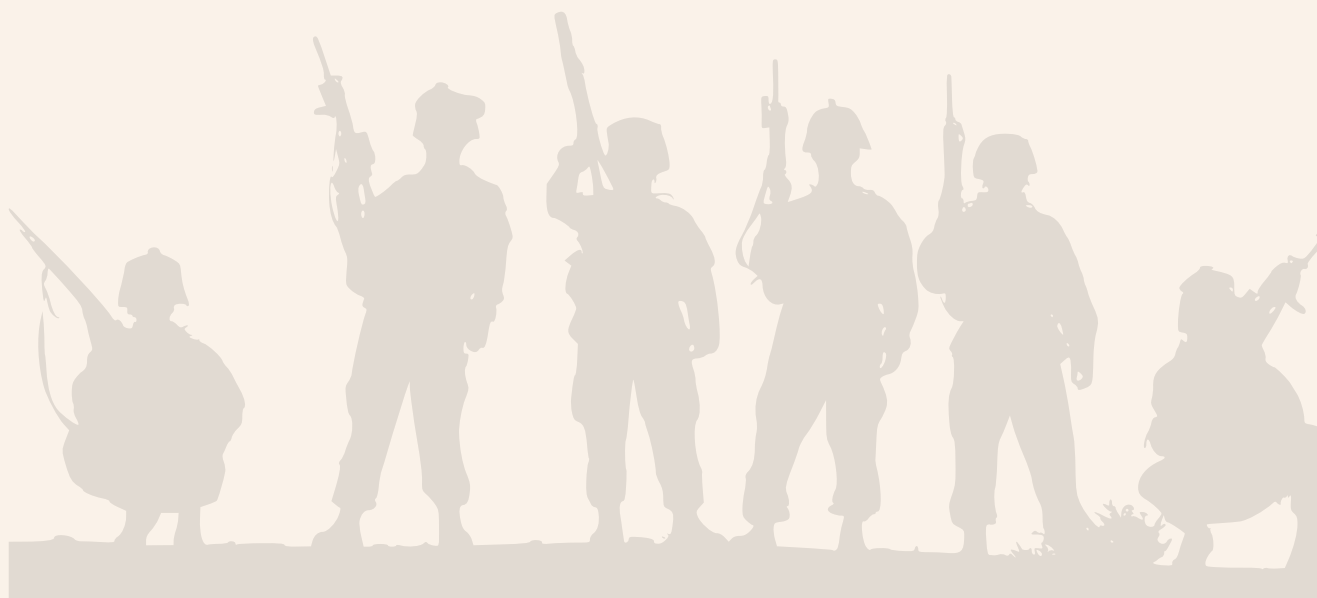
't Is niet veilig meer thuis, op school, in de hele omgeving. Begin september komt tante José twee kinderen, Lea en Lieve, halen om in Bodegem te wonen.

Het blijft bommen regenen, onverwacht. V1's en V2's vliegen over, soms hoor je ze niet aankomen. Ineens een daverende knal en ergens verder af of heel kortbij een ontploffing met een grote rookwolk en veel stof. Straten liggen vol puin. Daarna geloop, geren, geschreeuw en veel nieuwsgierigen op de plaats van de ramp. We kunnen niet naar school, niet veilig. Het wordt een heel gezoek om brood te vinden. Niets werkt nog gewoon.

De Bevrijding uit 'Het verhaal van de Kleine Steenweg' van Mit Robbroeckx, p. 71

Begin september 1944 rollen de tanks van de Engelsen over de Boomsesteenweg. Aan onze school staan de nonnekes te wuiven met Belgische vlaggetjes in de hand, terwijl op de overkant in de gracht nog Duitse soldaten verscholen zitten. Kinderen kunnen niet naar school, het is veel te gevaarlijk. Allerlei geruchten doen de ronde: mensen die met de Duitsers hebben samengewerkt, worden opgepakt. Ik hoor vertellen over jonge vrouwen van wie het hoofd kaalgeschoren wordt in het openbaar, op de Bist. Mijn ouders houden ons nu goed binnen, weg van de sensatie.

De oorlog is nog lang niet gedaan. Heel de winter lang vliegen de V1's en de V2's over het Antwerpse. Heel de omgeving wordt zeer zwaar beschadigd.

Na de bevrijding veroorzaakten V-bommen terreur

In 1944, wanneer de krijgskansen gekeerd zijn en België bevrijd was, zet Nazi-Duitsland een nieuw wapen in: de V-bommen. De V-bommen werden door propagandaminister Joseph Goebbels geïntroduceerd als Vergeltungswaffen. De V1 en V2 werden geconstrueerd onder leiding van raketingenieur Wernher van Braun.

In België werden deze V-bommen vooral tegen Antwerpen en zijn haven ingezet. De terreur van de V-bommen zorgde voor een permanente staat van angst in 'bevrijd' Antwerpen. De V1-bom is een onbemand straalvliegtuig met een explosieve lading. Het was daarmee een 'vliegende bom'.

De Duitse bommen maken de Antwerpenaren bang voor het typische zoemende en sputterende geluid dat de V1-bommen maken. Dat is goed hoorbaar tijdens het 'vallen' van de bommen. Wanneer dit geluid plots niet meer te horen is, slaat de bom in. Dan probeert iedereen dekking of een schuilplaats te zoeken.

De veel krachtigere V2-bom is een stille bom die nauwelijks of niet met het blote oog te zien is. De V2-bom was de eerste onbemande geleide ballistische raket. Die laatste veroorzaakt enorme schade omdat de bom zich met een hoge snelheid in de grond boort. De V1-bommen richten vaker schade aan boven de grond.

V2-raket, Peenemünde Museum

V2-bom op het kruispunt van de Teniersplaats, 27 november 1944

Op 13 oktober 1944 valt om kwart voor 10 de eerste van vele V-bommen op Antwerpen, in de Schildersstraat, vlakbij het Museum voor Schone Kunsten. Er vallen 32 doden en 46 gewonden. De ravage is enorm. De 'dader' is een Duitse V2-raket, afgeschoten in Nederland.

Deze 'voltreffers' maken vandaag nog altijd deel uit van het Antwerpse collectieve geheugen. Op 27 november bijvoorbeeld, valt een V2-bom op het drukke kruispunt op de Teniersplaats: 128 burgers en 29 militairen overleven de inslag niet.

Maar het allerbekendste voorbeeld is zonder twijfel de V2-bom die op 16 december 1944 de drukbezochte Cinema Rex op De Keyserlei treft. Die kost aan 567 mensen het leven, 296 militairen en 271 burgers.

V2-raket op Cinema REX,
De Keyserlei, 16 december 1944

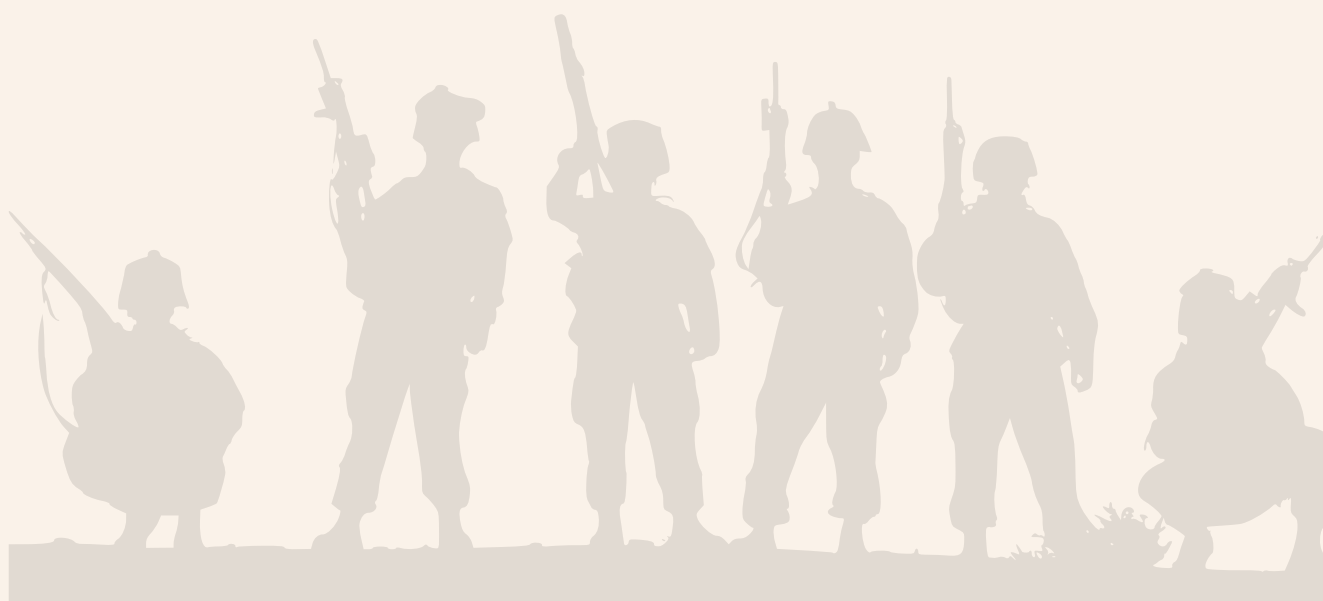

V2-raket op het kruispunt van de Teniersplaats, 27 november 1944

De angst domineert het dagelijkse leven in Antwerpen. De angst doet velen vluchten naar het platteland. Veel inwoners laten hun kinderen elders bij familie, kennissen of vrienden verblijven. Wie deze mogelijkheid niet heeft zoekt beschutting in de grote schuilkelders van de stad. Die zijn er op meerdere plaatsen in de stad, onder de Groenplaats, bijvoorbeeld.

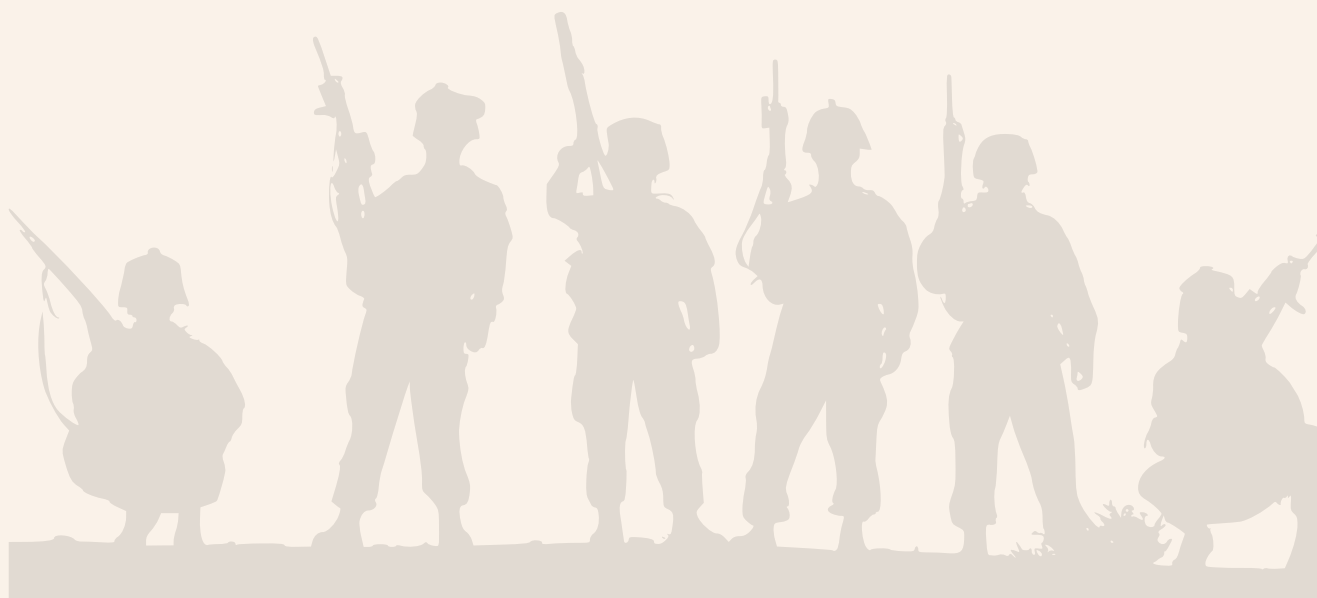

Ook bij de dokwerkers zit de schrik er goed in. Zij moeten doorwerken in de haven. Maar ze eisen een loonsverhoging voor de moeilijke en gevaarlijke omstandigheden waarin zij moeten werken, het zogenaamde 'bibbergeld'.

Een zondagmiddag zitten we aan tafel. Ineens een knal en alle ruiten van de keuken vliegen eruit. Glassplinters overal: op tafel, in het eten, op ons hoofd en kleren. Ons vader roept ons niet te bewegen. Esther en ik zitten stokstijf en wenen.

Een paar weken later riskeren tante José en nonkel René terug een reis naar Wilrijk. Esther en ik worden opgehaald. Voor elk wordt een valies met kleren gevuld. Nu vertrekken we niet met tram 17 naar het centraal station van Antwerpen, dat is te gevaarlijk. We nemen de tram langs Boom naar Mechelen, een rit van anderhalf uur. Onderweg staat de tram stil, als ergens gevaar drijft, we weten niet hoe en waar. Het station van Mechelen is erg beschadigd door eerdere bombardementen. Toch vertrekt er een trein naar Brussel. Daar moeten we een eind stappen, naar de plaats waar de boemel naar Bodegem rijdt. Een echte uurregeling is er niet, afwachten wanneer de trein vertrekt. We geraken in Bodegem met enige hindernissen.

Met de bevrijding ging ook de repressie van start

Met de bevrijding startte ook de repressie tegen de collaborateurs, mensen die op één of andere manier samengewerkt hadden met de bezetter. De collaboratie was massaal. De Duitse bezetter had in 1940 meteen een militair bestuur geïnstalleerd en de Belgen beschouwden de Duitse overwinning als definitief. Bovendien had het Vlaams-nationalisme vele raakvlakken met het nazisme van het Germaanse buurland. En er waren ook nog de opportunisten die carrière mogelijkheden zagen.

De straatrepressie ging vanaf september 1944 vooraf aan de repressie die door de overheid werd georganiseerd. Met de straatrepressie worden de diverse wraakacties van het verzet jegens de incivieken of de zwarten, zonder enig vorm van proces, bedoeld.

Vrouwen verdacht van collaboratie werden mishandeld en vernederd tijdens straatrepressie, september 1944

Een aantal vrouwen waarvan men vermoedde dat ze gecollaboreerd hadden werden kaalgeschoren, vernederd en soms verkracht. Deze praktijken gingen gepaard met plunderingen en vernielingen van de eigendommen van de collaborateurs.

Irma Laplasse werd in Brugge op 21 december 1944 ter dood veroordeeld wegens verraad en verklipping. De beschuldiging luidde dat ze de dood van zeven leden van het Verzet op haar geweten had, toen Duitse soldaten haar gevangen genomen zoon en enkele Duitse militairen uit de handen van de Witte Brigade bevrijdden. De executie van Laplasse maakte haar een symbool voor de Vlaams-nationalisten.

Irma Laplasse

Monument voor de slachtoffers in Kiezegem

Op 30 juli 1944 schoten 3 verzetsleden uit Leuven een collaborateur uit Meensel-Kiezegem dood. Op 1 en 11 augustus pleegden Duitse bezetters en Vlaamse collaborateurs razzia's als collectieve vergelding op de liquidatie van de collaborateur. 4 dorpelingen zijn bij de razzia's ter plekke doodgeschoten en 63 gedeporteerden vonden de dood in kampen. Geen van allen had iets te maken met de liquidatie van de collaborateur. Het dorp bleef achter met 44 nieuwe weduwen en 112 wezen.

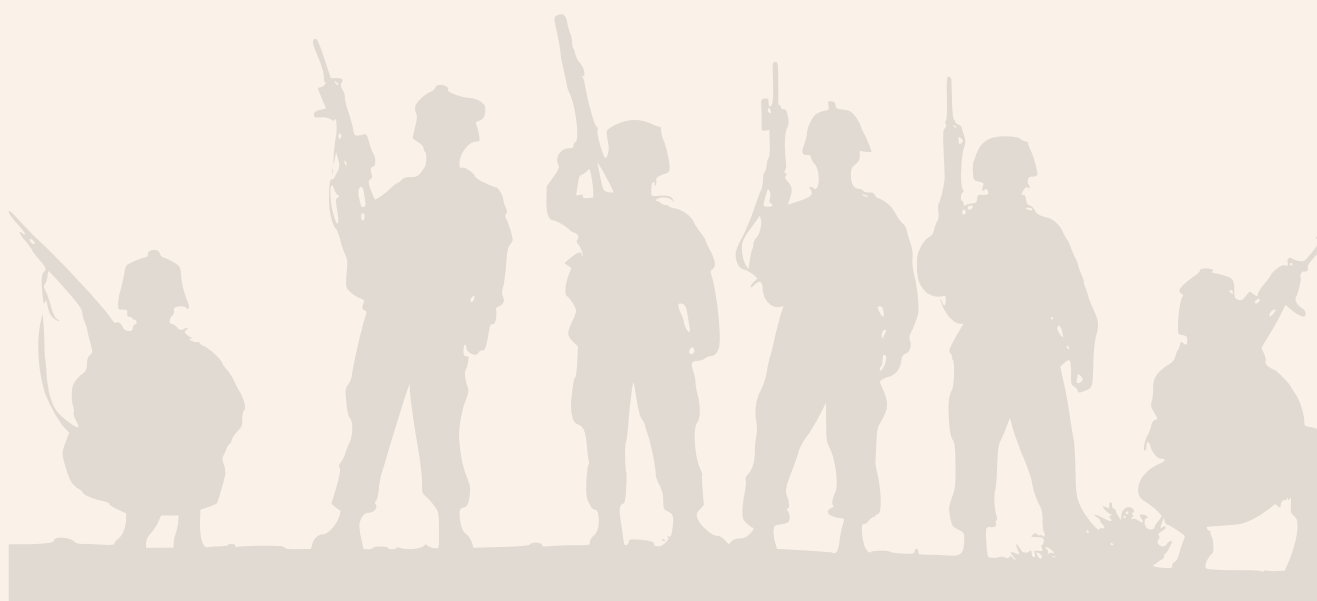

Een Duitser op de vlucht door Wiske Van Loock (kamer 518)

Ik woonde in de Dobbelhuizen 2 in Mechelen. Door veel buiten te spelen hadden wij een Duitser leren kennen. Wij speelden altijd buiten, potteke stamp, met den bal, touwtje spring... en zo leerden wij hem kennen. Ik had van de Duitser een stuk chocolade gekregen. Mijn pa vroeg van wie ik dat gekregen gehad. Als hij hoorde dat dit van Duitsers was, dan smet hij dit in de Dijle, we mochten niets aanpakken van de Duitser.

Een vriend van mij (Jacques), één van mijn burens, was heel goed in talen en had een tekening gemaakt voor die ene Duitser. En die had tegen hem gezegd dat hij heel graag naar zijn land wou, dat hij terug naar zijn vrouw en kinderen wilde gaan, dat was eigenlijk een heel sympathieke Duitser.

Hij is uiteindelijk terug kunnen vluchten naar Duitsland. Jommeke van de brug (hij bediende de Kraanbrug), ook een van de burens op de hoek van de Kraanbrug, heeft daar voor kunnen zorgen, door hem andere kledij te geven zodat hij niet meer in uniform was. Zijn uniform is in de Dijle gesmeten. Jammer dat we niet weten of het hem gelukt is om terug in zijn land te geraken. Jommeke heeft meerdere Duitsers geholpen om te vluchten. Niet al de Duitsers waren slecht, maar ze waren verplicht om hun land te dienen.

Hitler speelt zijn laatste troef uit

De Slag om de Ardennen was het laatste grote offensief van de Duitse Wehrmacht aan het westfront. De slag vond plaats van 16 december 1944 tot 25 januari 1945, en werd gewonnen door de geallieerden.

In de zomer van 1944 had Duitsland zware nederlagen geleden. Daarna waren de fronten echter tijdelijk gestabiliseerd. Adolf Hitler wilde met zijn resterende tanks voor een groot tegenoffensief zorgen.

In het westfront leek het mogelijk Antwerpen te heroveren, de enige grote haven waarmee de geallieerden voorraden konden aanvoeren. Twee pantserlegers moesten binnen zes dagen bij verrassing door de zwak met Amerikaanse troepen bezette Ardennen heenbreken, de Maas oversteken en Antwerpen bereiken.

Op 16 december ging het offensief van start. Slecht weer bood de Duitse troepen dekking tegen de geallieerde luchtmacht. Het maakte echter ook de wegen van de Ardennen vrijwel onbegaanbaar.

Amerikaanse 290ste Regiment in verse sneeuwval in Amonines

Amerikaanse soldaten verplaatsen zich met een M4 Sherman-tank

De Amerikanen hadden het wegenknooppunt Bastenaken bereikt en hadden het ter verdediging ingericht. De omsingelde Amerikanen verdedigden het stadje tegen alle aanvallen en verstoorden daarmee de Duitse aanvoer.

Hitler wilde echter niet toegeven dat het offensief mislukt was en beval alsnog Bastenaken in te nemen.

Een Panther in Houffalize, de Duitse standaardtank

Bastenaken: C-47's droppen voorraden, 26 december 1944

Na een zware strijd mislukte dat. Rond 25 januari waren de Duitsers weer terug op hun beginposities. Zowel Duitsers als Amerikanen leden forse verliezen aan tanks en manschappen.

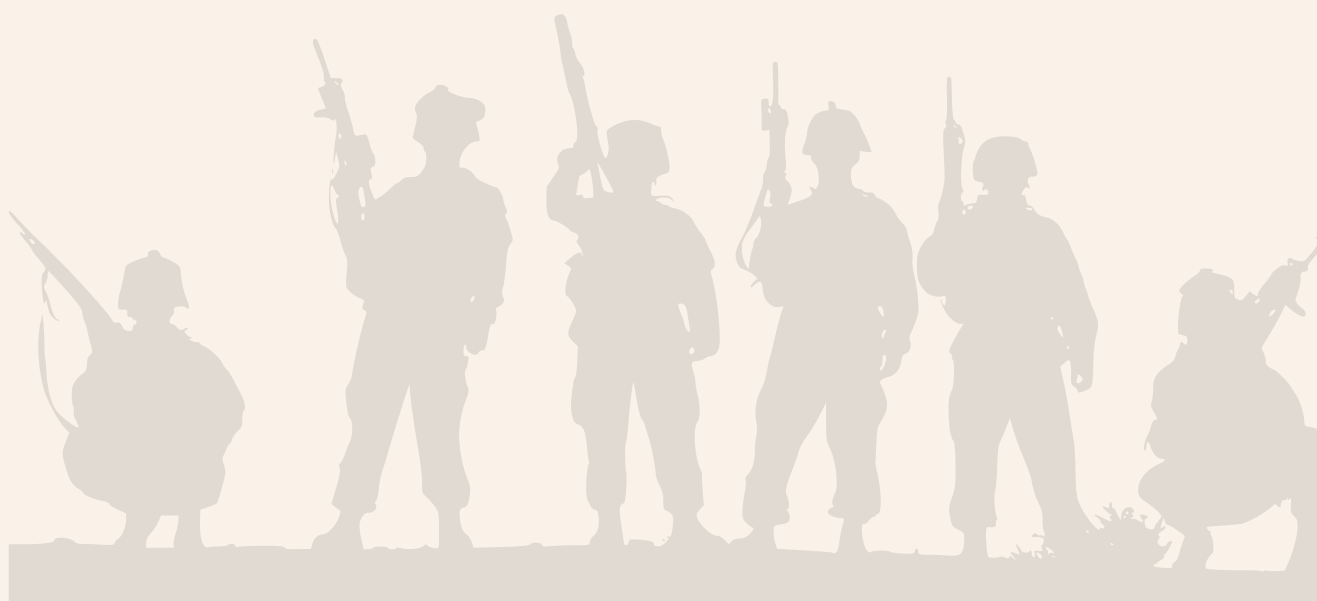

Elsenborn: Gedenkteken voor de Amerikaanse, Duitse en burgerslachtoffers

Mémorial du Mardasson, ter nagedachtenis van de Slag om de Ardennen, Bastenaken

Het Russische leger bevrijdt Auschwitz

Op 27 januari 1945 trokken de eerste troepen van het Rode Leger in Polen het werk- (Monowitz) en vernietigingskamp (Birkenau) van Auschwitz binnen. Ze vonden ongeveer 7500 uitgeputte en zieke gevangenen. De Duitsers hadden al 95.000 gevangenen verplaatst en hadden al crematoria vernietigd. De soldaten werden als bevrijders onthaald door de overgebleven gevangenen.

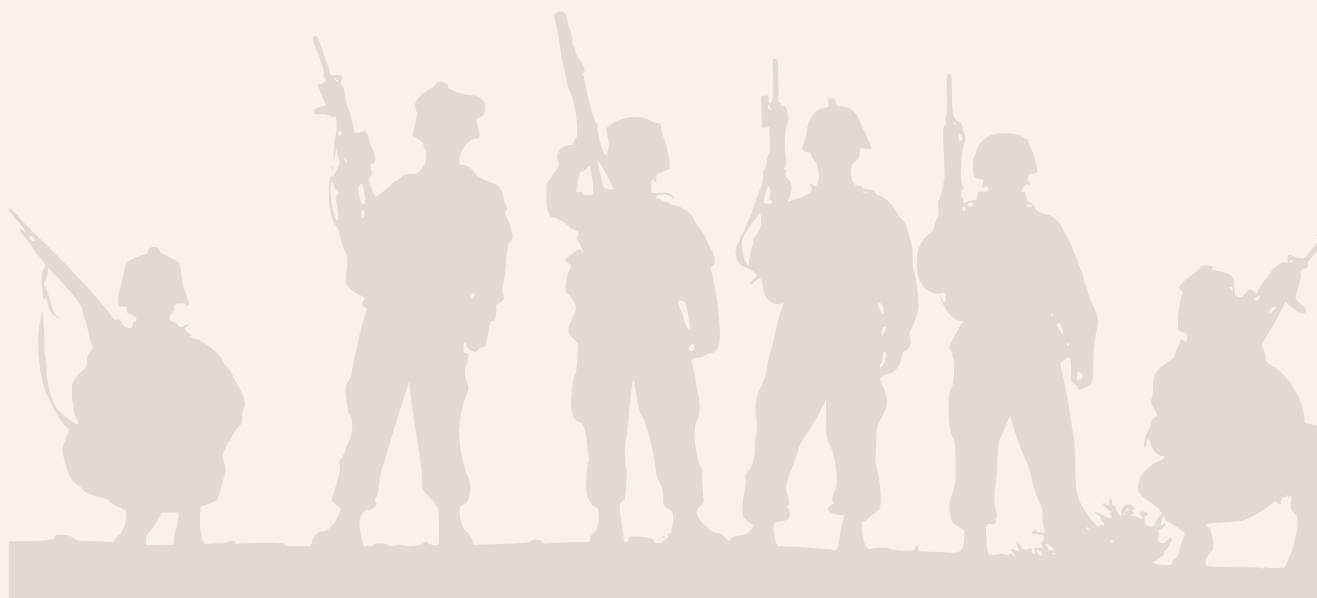
De spreuk 'Arbeit macht frei' boven de ingang van Auschwitz

Bevrijde gevangenen in Auschwitz, januari 1944

Ongeveer 1,3 miljoen mensen werden naar Auschwitz gedeporteerd. Van hen zijn er ongeveer 1,1 miljoen, merendeels Joden, om het leven gekomen. Het grootste deel van de slachtoffers werd vergast tussen juli 1942 en oktober 1944.

In Birkenau kwam het op 7 oktober 1944 tot een georganiseerde opstand. De opstand werd begonnen door het verzet binnen het Sonderkommando, de werkkrachten in de verschillende crematoria. Hun taak was het verbranden van de lijken. Het is hen gelukt het crematorium IV buiten werking te stellen.

Door het verzet binnen het Sonderkommando genomen beelden van lijkverbrandingen

Toegangspoort, gebouwd in 1943, tot de gaskamers in Birkenau (foto genomen vanuit het kamp)

Na de oorlog veroordeelde het Hoogste Gerechtshof in Warschau Rudolf Höss, de commandant tot november 1943, op 2 april 1947 tot de doodstraf. Hij werd 2 weken later naast het crematorium van Auschwitz I opgehangen.

Rudolf Höss vlak voordat hij werd opgehangen

Arthur Liebehenschel, commandant van november 1943 tot mei 1944, werd tijdens het eerste Auschwitzproces in 1947 veroordeeld tot de dood. Richard Baer, commandant tot de bevrijding, dook na de oorlog onder in Hamburg en werd pas in 1960 opgespoord en gearresteerd. Hij overleed drie jaar na zijn arrestatie.

“Elke naam telt”

In de Kazerne Dossin loopt heden het project “Elke naam telt”. Met het project “Elke naam telt” wil Kazerne Dossin de 25.843 mensen in herinnering brengen die vanuit de Dossinkazerne werden gedeporteerd. Elke naam wordt ingesproken door een unieke deelnemer.

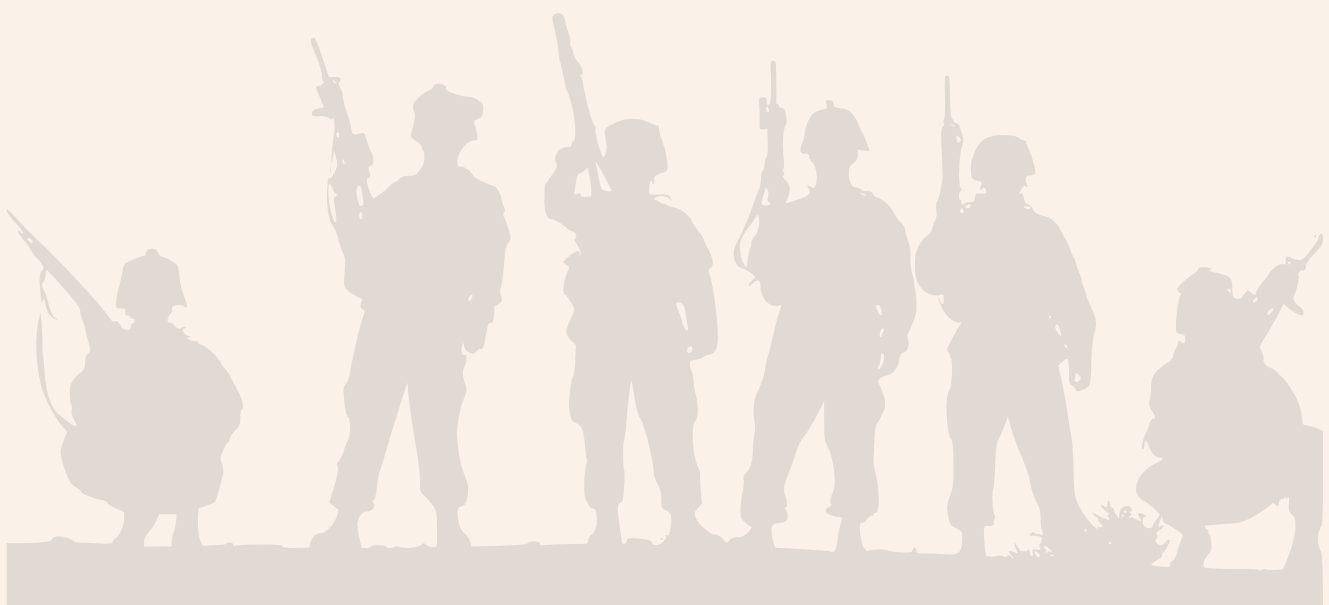
Na voltooiing worden alle opnames continu afgespeeld. Door het hardop uitspreken en opnemen van alle namen, richt Kazerne Dossin 25.843 keer een auditief monument op voor iedereen die werd gedeporteerd.

Hoe werkt het?

- Na je inschrijving word je aan een naam gekoppeld; op basis van leeftijd of je verjaardag;
- De opnames gaan door bij Kazerne Dossin, elke vrijdag en zondag;
- Het opnemen zelf duurt slechts enkele minuten;
- Na de opname kan je het museum gratis bezoeken.

Je kan inschrijven per e-mail op elkenaaamtelkazernedossin.eu of door iemand met een e-mailadres, of door een medewerker van Kazerne Dossin, te contacteren via 32 (0)15 28 86 47.

Kom je met een groep of ben je een nabestaande? Neem contact op om een geschikt moment te zoeken?

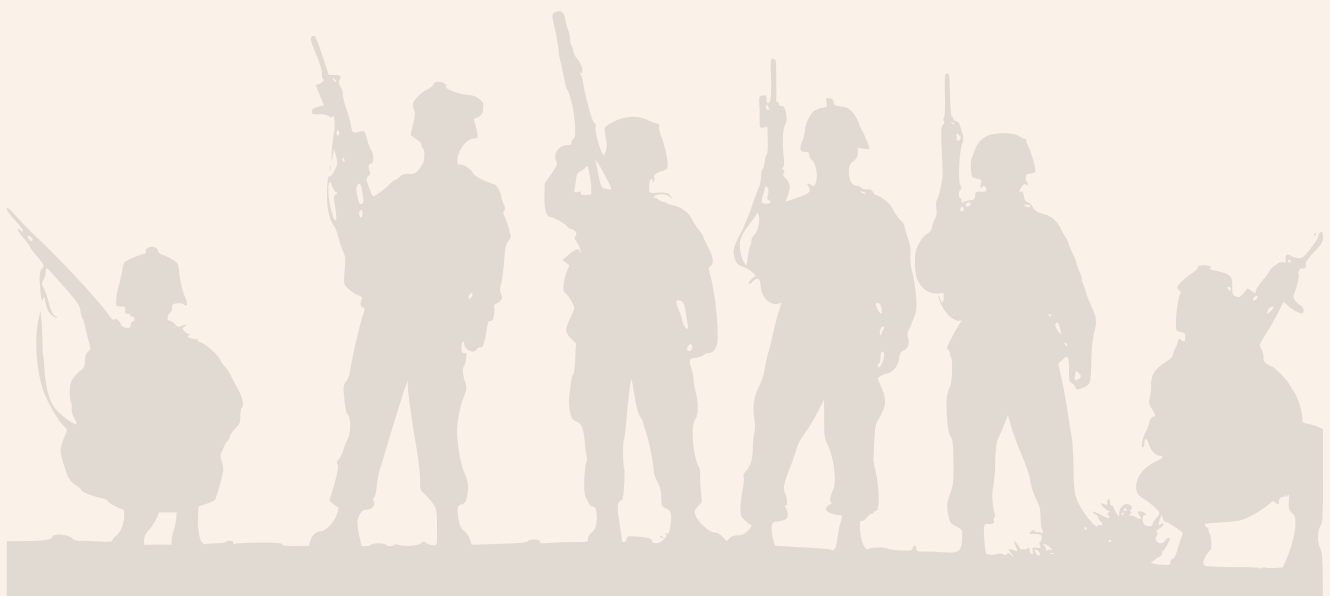
We wonen nu al enkele maanden bij moemoe en peter. Daar zijn we veilig, ver weg van het oorlogsgeweld en de bombardementen rond het Antwerpse. De enige verbinding tussen thuis en onze grootouders verloopt per brief. Het duurt wel een aantal dagen eer die op zijn bestemming geraakt.

Op een dag is er groot nieuws. Tante José vertelt het ons. Wij hebben een klein zusje bij gekregen: Lutgard, geboren op zes februari.

We zullen enkele weken moeten wachten eer wij het kindje te zien krijgen. Enkele weken later riskeert ons moeder de reis naar Bodegem. Ze wordt wild enthousiast ontvangen. We hebben haar al zo lang niet meer gezien. De kleine boreling verhuist van de ene arm naar de andere, wordt bewonderd en gewiegd. 't Is druk bij ons moemoe.

Na enkele dagen vertrekt moeke terug naar huis.

Wat er gebeurd is tijdens haar reis naar Bodegem weet ons moeder niet.

Bij de aankomst in Wilrijk ziet ze alleen wat er nog rest van ons huis, onbewoonbaar nu. Een vliegende bom is achter onze hof gevallen. Ons vader en de kleine Nini zijn bij nonkel Stan en tante Julia.

Ons moeder krijgt het hele relaas.

Vader zat op de kleermakerstafel te naaien. Nini speelde naast hem met lege bobijntjes. Opeens de daverende slag van een explosie. In de hele buurt werden daken opgelicht en vielen neer. Dakpannen vlogen in het rond. Alle deuren en ramen schoten uit de scharnieren, overal lag gebarsten glas en puin. Na een tijdje ging het stof liggen. Ons vader lag op de grond en bloedde. Hij vond kleine zus onder de tafel. Buren doorzochten de huizen. Gewonden werden meegenomen naar de hulppost van het Rode Kruis om verzorgd te worden. Zusje had een grote snee aan de hand, wat schaafwonden en blauwe plekken. Ons vader had veel geluk: een brede snee vlak onder zijn oog en wat kneuzingen, meer niet.

Gelukkig dat moeke niet thuis was op het ogenblik van de bominslag. Het bed, in de keuken gezet, lag vol met glasscherven, de vloer ook.

Ons huis is kapot. Dat moet eerst hersteld worden eer we er opnieuw kunnen wonen.

Tante José zoekt woonruimte in Bodegem. Niet ver van de kerk wil Net van Kobe haar beste plaats en een opkamertje vrij maken en verhuren. Een verhuishwagen vanuit Brussel brengt het stikmachien en het naaigerief over. Van hieruit zal ons vader maanden werken.

In dat kleine huis van moemoe leven we nu allemaal samen, vijf volwassenen en zes kinderen. Het is er druk met weinig ruimte. Alle middagen brengen we warm eten naar ons vader. 's Avonds brengen Esther of ik zijn boterhammen. Soms mogen wij 's zaterdags slapen in dat kleine kamertje.

't Is warm, vol en druk bij onze grootouders. Toch geniet ik elke dag van alles wat er te beleven valt.

Niet meer naar school door Wiske Van Loock (kamer 518)

Mijn school was aan de Nieuwe Begaardenstraat . Als onze juf Amée zei 'kinderen zet jullie allemaal aan de bank', moesten wij op een bepaalde manier gaan zitten.

Juf Amée hoorde de vliegers en daar viel de bom, de Onze-Lieve-Vrouwkerk werd gebombardeerd (nvdr: op 19 april 1944, een bombardement van de geallieerden). Al het glas uit lood was kapot. De ramen werden vervangen door moderne ramen. Onze pa wou niet dat we nog naar school gingen, dus daar zijn we mee gestopt.

De Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijlekerk

De vis door Wiske Van Loock (kamer 518)

Op de tichelrij was een depot, en daar was alles van vis (van verbergmoes). Dit was vis die per camion aankwam en bedoeld was voor de Duitsers.

De jongens uit de geburen haastten zich om de vis op te vangen van de camion (stelen), om iedereen van vis te kunnen voorzien. De Duitsers mochten dit zeker niet weten, want eigenlijk steelden ze dit, zodat we toch eten hadden.

Mijn papa had een beenhouwerij, hij deed de markten. Vroeger op de IJzerleen werden de kraampjes op vrijdag gezet. Op het laatste mochten we in de vleeshallen gaan staan.

Geallieerden beschadigen ons huis door Wiske Van Look (kamer 518)

De oorlog heb ik meegemaakt als ik 10 jaar was, ik ben van 1934. Ik woonde in de Dobbelhuizen, nummer 2, in Mechelen. Wij waren met vijf kinderen en hadden ook twee honden, den Tony en de Fokke.

Naast ons huis had je de coöperatief van de staat waar de mensen alles konden gaan halen (suiker, bakker,...) zoals een winkeltje.

Onze pa had in de kelder bedden gemaakt en als de sirenes begonnen moesten wij direct naar de kelder.

De bom is gevallen tussen ons huis en de coöperatief (nvdr: op 1 mei 1944, een bombardement van de geallieerden). Er was toen aan de coöperatieve een hele diepe put door de bom, die was helemaal kapot. Ons huis was ook beschadigd, de deur, de ramen waren helemaal stuk.

Mijn grootmoeder woonde op de oude Antwerpse baan en kwam naar ons toen ze hoorde dat we gebombardeerd werden. De Duitsers waren bij ons binnen gekomen en zagen dat wij in de kelder zaten. Ze kwamen vooral kijken of we nog leefden.

Mijn grootmoeder vroeg aan de Duitsers of ze ons mocht mee nemen naar de oude Antwerpse baan. Zo konden we een tijdje bij haar inwonen zodat onze pa het huis kon repareren. Mijn zus van drie jaar ouder en ik gingen mee met mijn grootmoeder.

Bij het buitengaan van ons huis zagen wij onze vriendjes (buurjongens) daar hangen in de kornis (nvdr: de dakgoot), die waren getroffen door de bom en we zagen allemaal stukken van hen aan de kornis hangen. Wij zijn daar heel ziek van geweest en hebben heel veel verdriet gehad.

In mei 1945 eindigt de Tweede Wereldoorlog in Europa

Op 25 april maakten het Rode Leger en troepen van de Verenigde Staten aansluiting met elkaar aan de rivier de Elbe. Het beeld van Russische en Amerikaanse lachende soldaten, die elkaar de hand drukten, werd een sterk iconisch beeld voor V-E-Day (Victory in Europe)*.

Op 30 april pleegden Adolf Hitler en zijn vrouw, Eva Braun, zelfmoord. De daaropvolgende dagen gaven diverse Duitse generaals zich over. Op 7 mei 02:41 uur tekende generaal Jodl in Reims de documenten voor onvoorwaardelijke overgave van alle Duitse strijdkrachten, "om 23:01 uur centraal Europese tijd op 8 mei 1945", aan de geallieerden.

Capitulatie voor veldmaarschalk Montgomery

De aankondiging van de Duitse capitulatie

Bij de capitulatie van mei 1945 waren de Duitse troepen op Spitsbergen niet verwittigd. Pas om 4 september 1945 gaf de Duitse commandant zich over aan de kapitein van het Noorse robbenjachtschip Blaasel.

Met de capitulatie van Duitsland werden ook alle concentratiekampen bevrijd. Nu werd pas duidelijk dat de schaal waarop de volkerenmoord door de nazi's, de Holocaust, werd uitgevoerd, verbijsterend was.

*Dit beeld staat in schril contrast met het beeld dat president Trump bij zijn inauguratie op 20 januari 2025 schetste, het beeld dat de inzet van het Amerikaans leger in de 2 wereldoorlogen ook als een strijd tegen het communisme was.

Lachende gezichten bij de bevrijding van Bergen-Belsen, april 1945

De bevrijding van centraal Europa zorgde voor een massale volksverhuizing onder de Duitsers. Heel wat volkeren die meevochten met de Duitse troepen werden door de Sovjets veroordeeld voor collaboratie.

Duitsers vluchten voor het Rode Leger

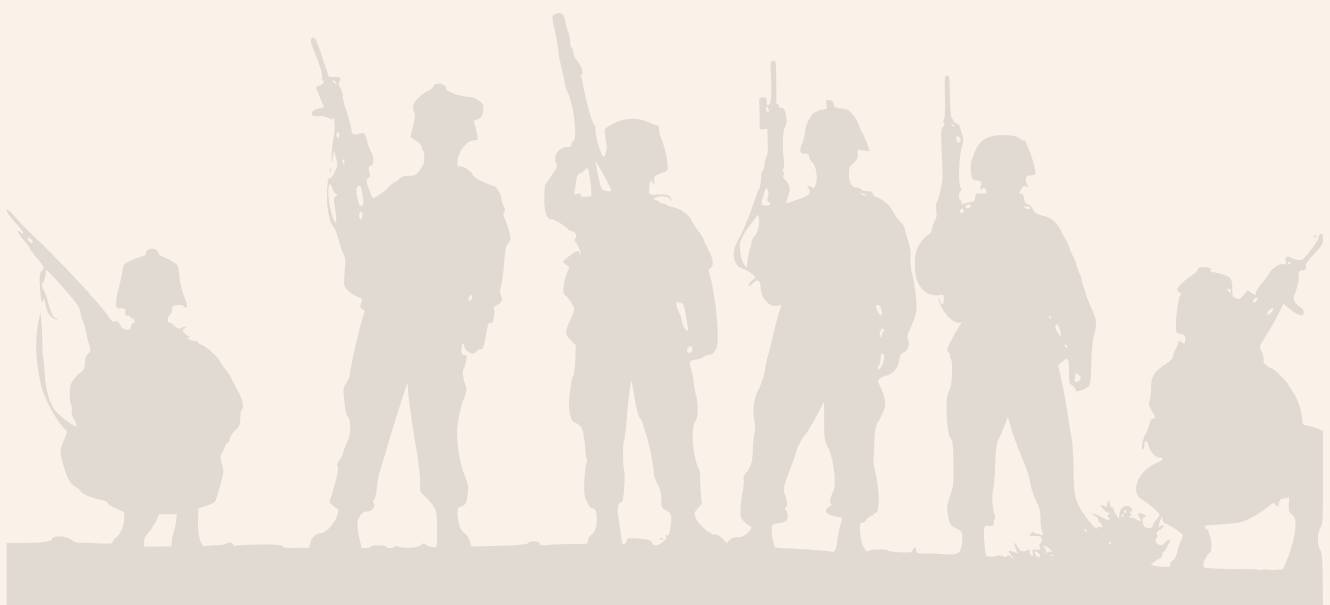
Verdrijving van Duitsers uit Sudetenland

Het loopt tegen september 1945 aan. We zullen nu terug naar Wilrijk verhuizen. Tante José zorgt weer voor een grote verhuishwagen uit Brussel. Hij staat bij Net om alle gerief op te laden. Er gaan twee kisten mee met kleine ruiten van een serre. Ze zullen thuis ingezet worden in de werkplaats van ons vader en in de keuken. Voor de rest moeten we nog wachten, er is overal karton getimmerd voor de ramen.

Ik sta te gapen naar ons huis en dacht dat het helemaal in orde was. Neen, alleen het hoogstnoodzakelijke. Alles is onwennig. We mogen niet spelen in de koepel, het regent er nog binnen. De ramen aan de straatzijde zijn er nog niet, de rollen moeten naar beneden blijven. Op de zolder liggen alle vloerplanken los. Ik trek zachtjes aan een plank en kan zo recht in de bureau zien. Akelig. Op een dag stap ik op zolder en loop tegen de bak met enkele ruiten. Gevolg: een diepe snee in mijn rechterbeen met veel bloed. Ik hoor mijn ouders soms klagen dat de hulp die beloofd is, zo traag op gang komt.

Met mijn zussen ga ik langs de school om te laten weten dat we volgende maandag terug komen. De zusters hebben plezier als ze ons 'op zijn Bodegems' horen praten: 'merregem' in plaats van morgen. We zullen het rap afgeleerd zijn.

In Breendonk delegeerde de SS de terreur aan gevangenen

Op 5 maart 1946 begon het proces "Wyss en consorten" tegen de "beulen van Breendonk": 14 Vlaamse SS'ers, 6 slaapzaalbewakers en 3 hulpkrachten. De berechting van de beulen van Breendonk in Mechelen was een blikvanger in de repressie.

Het Fort van Breendonk was gebouwd in 1906-1913 als onderdeel van de verdedigingsgordel rond Antwerpen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog gebruikten de nazi's het fort, vanaf september 1940, als 'opvangkamp' voor dissidenten, verzetslieden, gijzelaars en Joden.

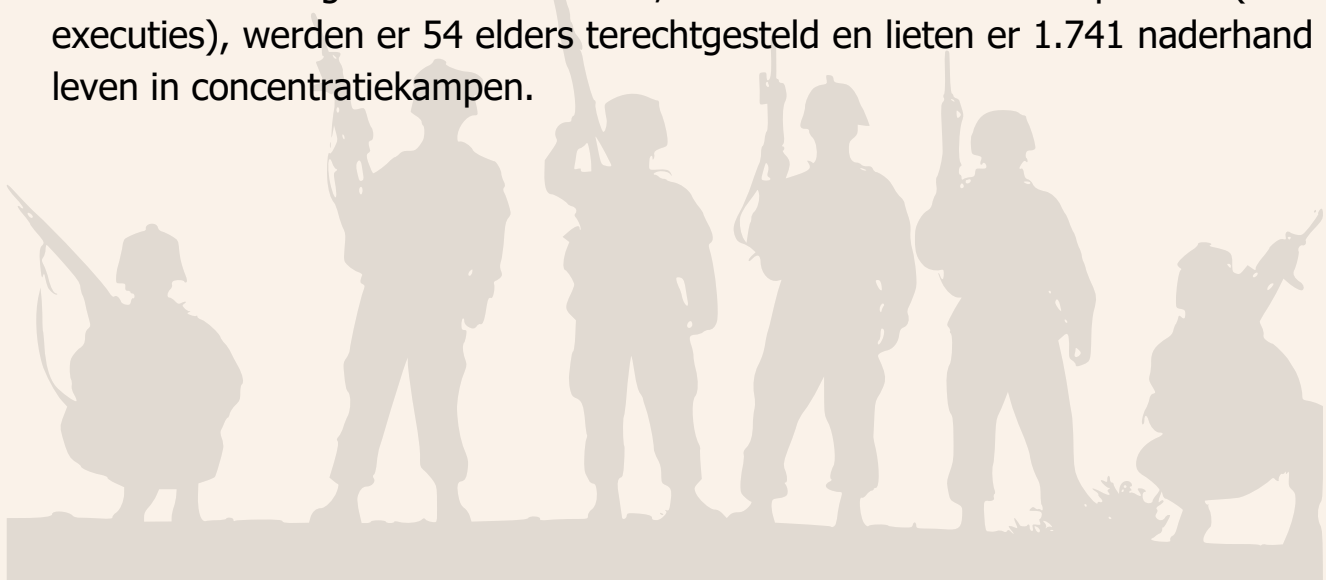

Luchtfoto van het Fort van Breendonk

Toegang tot het fort

Dit SS-Auffanglager werd bestuurd door leden van de Sicherheitspolizei und SD, onder wie verschillende Vlamingen. Ze organiseerden een sinister bewind van folterpraktijken en executies. De geïnterneerden werden afgebeuld, uitgehongerd en willekeurig geslagen. Van de 3.590 gevangenen wier passage in Breendonk gedocumenteerd is, stierven er 303 ter plekke (inclusief executies), werden er 54 elders terechtgesteld en lieten er 1.741 naderhand het leven in concentratiekampen.

De galg (reconstructie)

Boven: De folterkamer

Links: De executieplaats

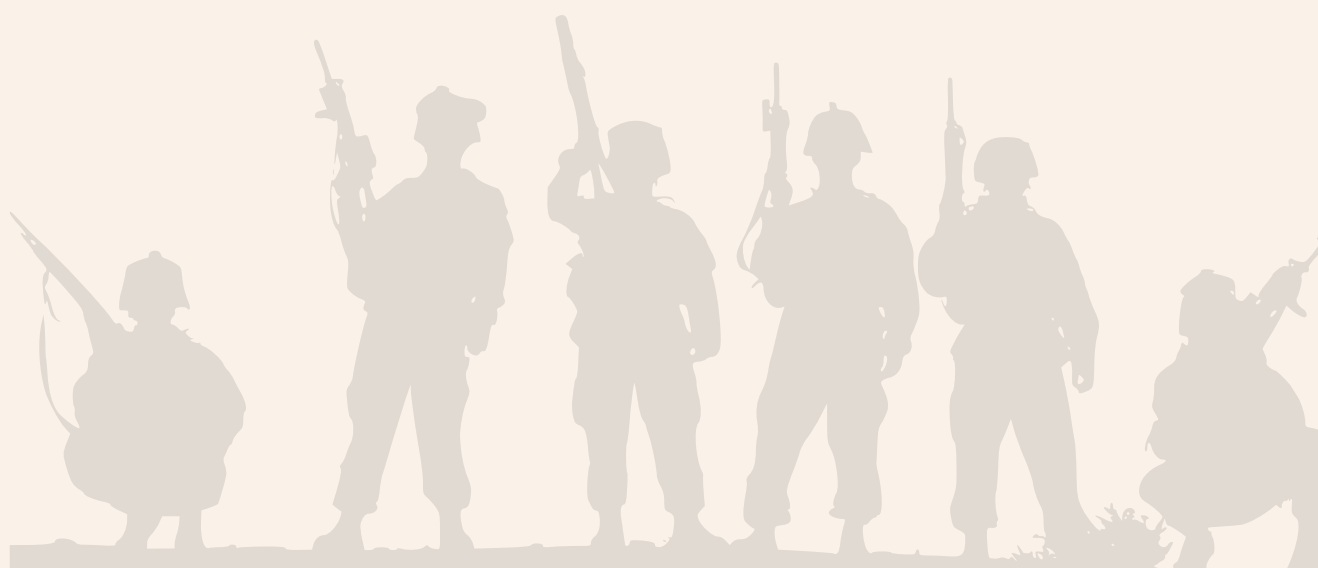
Aan het hoofd van elke slaapkamer werd een kameroverste (Zugführer) aangesteld. Deze was zelf een gevangene, die in feite tussen twee vuren kwam te zitten, enerzijds de SS, anderzijds zijn medegevangenen. Sommigen zouden hun kamergenoten zo veel mogelijk beschermen, maar een aantal beging zware misdaden. Ook bij de Belgische kameroversten waren er spoedig enkelen zeer berucht.

Uiteindelijk zijn er 13 beulen van Breendonk geëxecuteerd. Behalve kampcommandant Schmitt en de Duits-Joodse kameroversten zijn er geen Duitsers veroordeeld voor de wandaden in Breendonk.

De bewakers van gevangenkamp Breendonk staan terecht voor de krijgsraad van Mechelen, 5 maart 1946

Leopold III botste met de regering Pierlot

Op 25 mei 1940, nog tijdens de 18-daagse Veldtocht, ontmoette koning Leopold III 4 ministers van de regering Pierlot in het kasteel van Wijnendale. De regering wou vanuit het buitenland, met de hulp van Frankrijk en Engeland, de strijd verderzetten en vroeg de koning haar te vergezellen, wat hij weigerde. Leopold III verklaarde toen: 'Ik ben vastbesloten om te blijven te midden van mijn troepen, het is een gevoelskwestie.'

Evocatie van het gesprek van 25 mei m.v.l.r.: Hubert Pierlot, Arthur Vanderpoorten, de koning, Paul-Henri-Spaak en luitenant-generaal Henri Denis

En nog in diezelfde verklaring: 'Frankrijk zal aan de strijd verzaken, binnen enkele dagen misschien al. Engeland zal de strijd in zijn koloniën en op zee voortzetten'. Een Belgisch bestuur moest in het land blijven en het voortbestaan van het land en de dynastie garanderen.

Op 28 mei capituleerde Leopold en werd hij formeel krijgsgevangene. De regering verklaarde vanuit Parijs dat de koning voortaan in de onmogelijkheid tot regeren verkeerde en de ministerraad de koninklijke macht zou uitoefenen.

Op de Franse radio viel eerste minister Hubert Pierlot de koning aan, waarop Leopold zijn regering niet meer erkende. De breuk tussen de koning en de regering was nu compleet.

Het Algemeen Nieuws van 30 mei 1940, met (uiteenlopende) reacties uit Italië, Frankrijk en Hongarije

De koning verbleef als krijgsgevangene met zijn hofhouding en kinderen in het paleis te Laken. Hij hield zich aan het advies geen pogingen te ondernemen om een nieuwe regering te vormen, die onvermijdelijk, zoals in Frankrijk, zou collaboreren.

Maar zijn bezoek aan Hitler in Berchtesgaden op 19 november 1940 zorgde weer voor een escalatie in afkeurende reacties. Hitler bevestigde dat Leopold niet zou regeren tot zolang de oorlog duurde. Hij weigerde toezeggingen omtrent de toekomst van België. Ook over de voedselbevoorrading en het lot van de krijgsgevangenen bereikte Leopold niets.

Boven: A. Hitler - zijn schilderijen (Weense Staatsopera, 1912) waren aardiger dan zijn pasfoto's

Links: koning Leopold III in paleis te Laken, 1934

Op 6 december 1941 trad Leopold in het huwelijk met de zwangere Lilian Baels die de onofficiële titel prinses van Retie kreeg. Volgens een brief van kardinaal Jozef Van Roey bleek dat het koppel al op 11 september kerkelijk gehuwd was, maar daar heerst twijfel over. Volgens de grondwet kan een kerkelijk huwelijk niet voorafgaan aan een burgerlijk huwelijk en er is geen enkel document over dat kerkelijk huwelijk terug te vinden.

Het nieuws van dit huwelijk en de geboorte van de zoon Alexander op 18 juli 1942 werd door een deel van de bevolking slecht onthaald. Dat de weduwnaar Leopold zich als krijgsgevangene toch met vrouwen bezighield viel in slechte aarde. De herinnering aan de geliefde Astrid die nog maar zes jaar geleden overleden was, lag ook nog vers in het geheugen.

Huwelijk van Leopold III met prinses Astrid, 1926

Lilian Baels, prinses van Retie

De koning werd op 7 juni 1944, daags na de landing op de Normandische kust, gedeporteerd via Duitsland naar Oostenrijk. De regering Pierlot keerde op 8 september 1944 terug. Het parlement stelde prins Karel, broer van Leopold, aan als regent aangezien de koning in krijgsgevangenschap leefde.

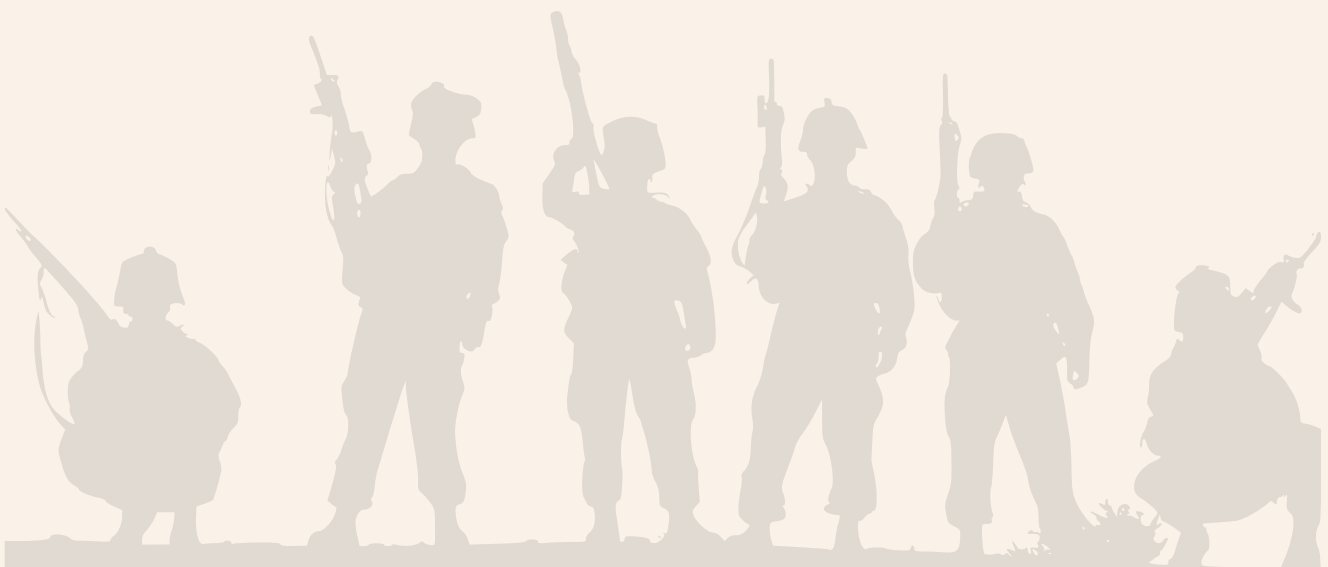

Prins Karel van België, regent vanaf 1944

Prins Karel, als regent, met zijn neef Boudewijn

Leopold III stelt hoge eisen voor een terugkeer naar België

Bij zijn deportatie op 7 juni 1944 liet koning Leopold III een politiek testament na. De regering van Hubert Pierlot werd daarvan op de hoogte gebracht in september 1944, wat leidde tot groot ongenoegen. Ook de geallieerden lazen dit politiek testament. Winston Churchill was 'not amused'.

Hubert Peirlot

Winston Churchill in december 1941

Leopold schopte met dit politiek testament iedereen tegen de schenen:

- Hij eiste van de regering Pierlot excuses voor de in 1940 over hem geuite kritiek;
- Hij betoonde geen respect noch dankbaarheid tegenover de geallieerde bevrijders;
- Hij erkende evenmin de inspanningen van de regering in ballingschap en van het verzet.

In februari 1945 kwam er een regering van nationale eenheid tot stand onder de socialist Achille Van Acker. Dat was een regering bestaande uit een brede coalitie van alle grote politieke partijen. Op 7 mei 1945 bevrijdde het Amerikaans leger Leopold III in de buurt van Salzburg.

Toen kwam alles in een stroomversnelling terecht. Het partijbureau van de socialisten nam op 22 mei een motie aan ten gunste van de troonsafstand van de koning. Op 28 mei werd een bijeenkomst gehouden van socialisten, communisten en liberalen rond dit thema. Hier eiste de socialist Max Buset de troonsafstand van de koning als noodzakelijke voorwaarde voor gerechtigheid. Op 10 juni gaf Paul-Henri Spaak tekst en uitleg tijdens het nationaal congres van de Socialistische Partij.

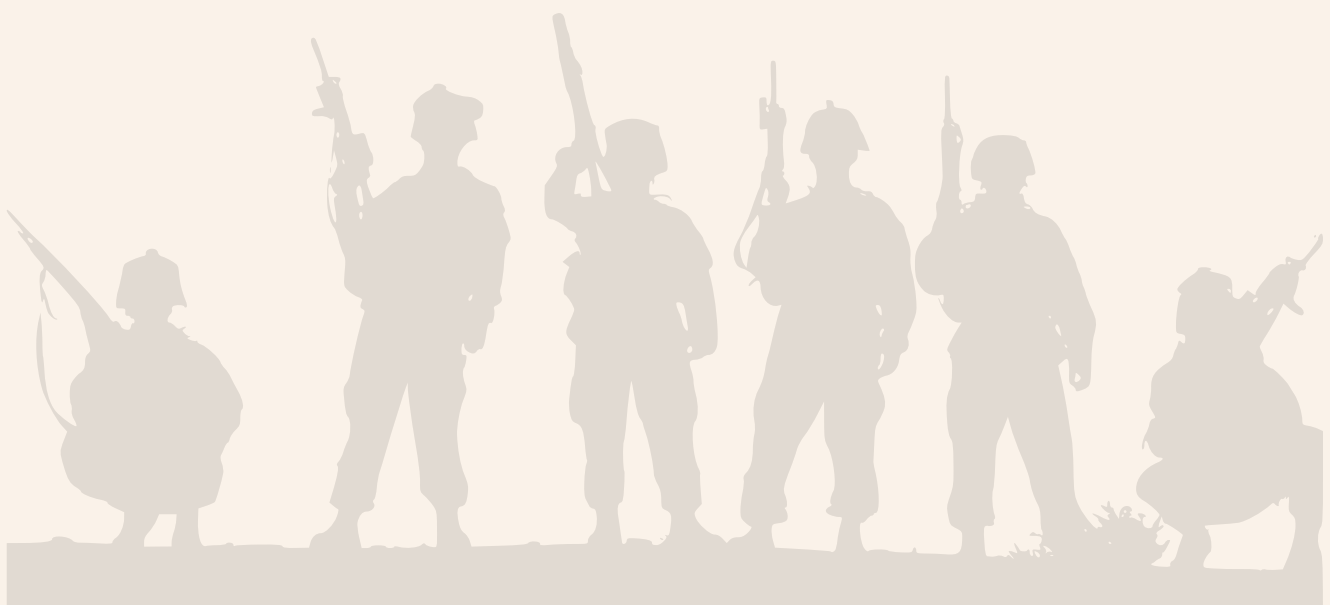
Op 14 en 15 juni gaat een delegatie met Achille Van Acker naar Oostenrijk om daar de terugkeer van Leopold naar België te bespreken. De gesprekken verliepen aanvankelijk vlot en, alhoewel Van Acker een socialist is, komen ze tot een terugkeerscenario: maandag 18 juni komt de koning terug en de regering dient die dag haar ontslag in. Op 19 juni komt er dan een aankondiging voor het grote publiek. En op 20 juni spreekt Leopold III dan het parlement toe.

Maar de werkelijkheid verloopt niet volgens het scenario. Op 17 juni krijgt Van Acker geen overeenstemming in zijn kabinetsraad en dient nog diezelfde dag het ontslag in bij de regent, prins Karel. Die weigert echter het ontslag. De terugkeer van de koning moet worden uitgesteld. Er was dan al vrees voor volksonrust. De gesprekken tussen de koning en Van Acker lopen verder maar verwijderen zich verder van een onmiddellijke terugkeer. 'Troonsafstand' en 'volksraadpleging' komen ter sprake.

Op 17 juli 1945 werd een wetsontwerp ingediend waarbij de onmogelijkheid van de koning om te regeren slechts kon worden beëindigd nadat de Verenigde Kamers het einde van die onmogelijkheid had vastgesteld. Omdat de koning niet dadelijk naar België kon terugkeren namen de ministers van CVP/PSC al in juli 1945 ontslag uit de regering. Het einde van regering Van Acker 1 was een feit en de koning bleef verbannen in Zwitserland.

Al vanaf het begin van 1945, die we in de Belgische geschiedenis de koningskwesitie hebben genoemd, kwamen de politieke tegenstellingen tot uiting. Socialisten, communisten en de meeste liberalen waren tegen de terugkeer van Leopold III. De christendemocraten van de CVP/PSC waren pro. Met het ontslag uit de regering van Van Acker hoopten de christendemocraten een nieuwe regering te installeren die een volksraadpleging wou organiseren over de terugkeer van koning Leopold III.

Volksraadpleging redt Leopold III niet

De ministers van CVP/PSC namen al in juli 1945 ontslag uit de regering van Achille Van Acker omdat er geen werk werd gemaakt van een terugkeer van de koning naar België. Ze verlangden een volksraadpleging die de wens van de Belgische bevolking voor de terugkeer van Leopold III zou bevestigen. De koning had ook al gealludeerd op een volksraadpleging.

De verkiezingen van juni 1949, de eerste verkiezingen met stemrecht voor vrouwen, brachten een verpletterende overwinning voor de christen-democraten (CVP/PSC). Ze behaalden een absolute meerderheid in de Senaat en, op één zetel na, in de Kamer. De premier, Gaston Eyskens, drukte de gewenste volksraadpleging op 12 maart 1950 door.

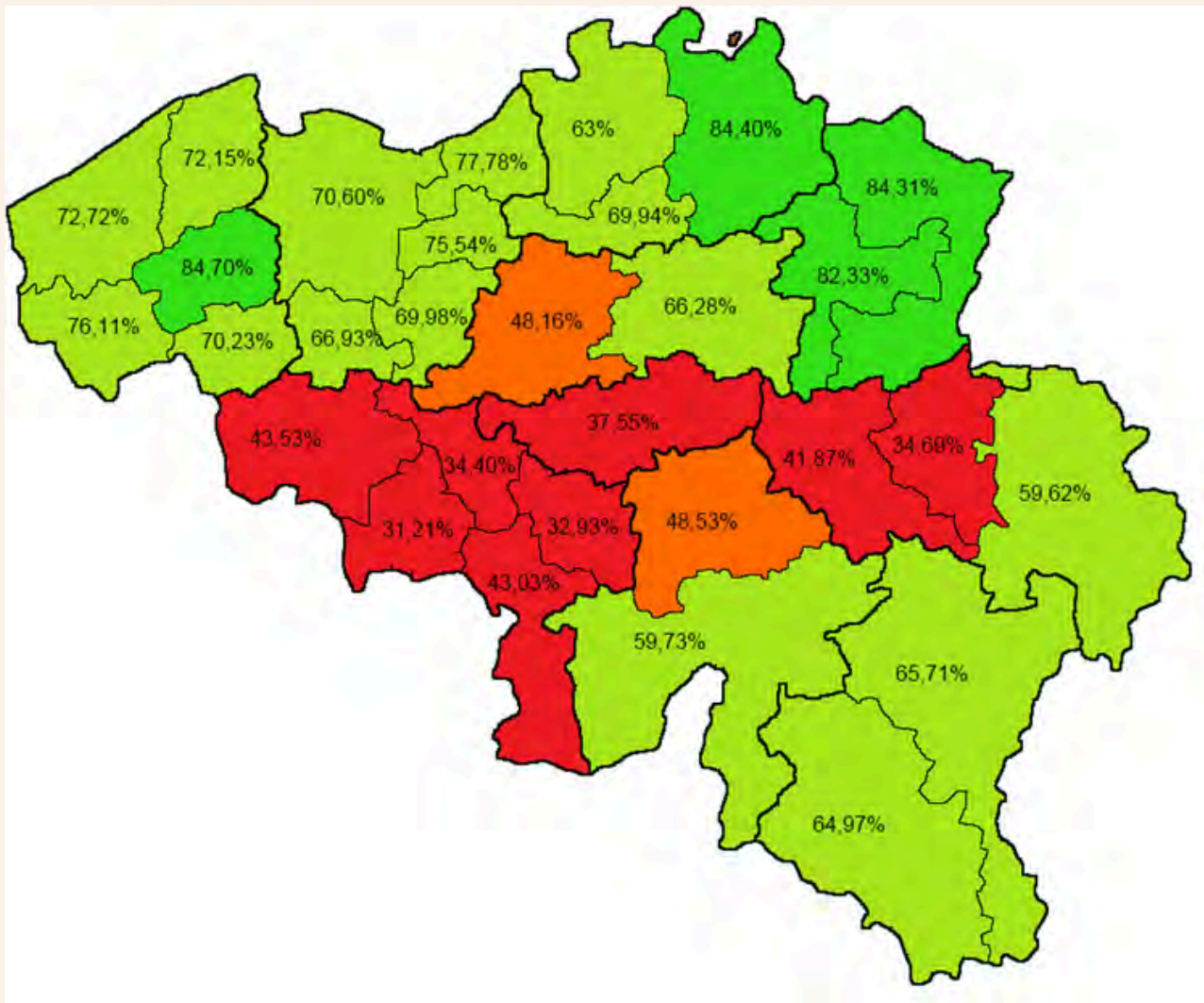
Dat was nochtans, al op voorhand geweten, niet zo'n goed idee:

- Een volksraadpleging is een unicum in de Belgische geschiedenis; er was dus geen ervaring met dergelijk instrument;
- De volksraadpleging had geen bindend karakter: noch voor de regering, noch voor het parlement;
- Er was niet afgesproken welke meerderheid moest worden behaald; enkel in een persbericht werd 55% gemeld;
- Er werd afgesproken dat de organisatie diende te gebeuren per kiesarrondissement; maar diende de meerderheid ook behaald te worden per arrondissement?

Het was duidelijk dat de initiatiefnemer de resultaten kon interpreteren naar eigen goeddunken. Op Belgisch niveau stemde 57,7% van de bevolking in met een terugkeer van Leopold III om zijn grondwettelijke machten te hernemen; 42,3% stemde tegen. Dat is meer dan 55% maar toch nog niet overtuigend.

Er waren regionale verschillen (zie kaart). Het noordelijkste en het zuidelijkste deel van het land was pro; het centrale deel (ter hoogte van de hoofdstad) was tegen. Dat was circa 1950 het onderscheid: het landelijke en het katholieke deel van het land versus het industriële en socialistische deel van het land.

Percentage van voorstanders van een terugkeer van Leopold III per kiesarrondissement

Er was al een algemene staking op 24 maart 1950 tegen de terugkeer van Leopold III. Toen Eyskens op basis van de volksraadpleging daarna de terugkeer van de koning wilde laten goedkeuren door de Verenigde Kamers, weigerden de liberalen de stemming en verlieten de regering van Gaston Eyskens. Het parlement werd ontbonden en er volgden in juni 1950 nieuwe verkiezingen. De christendemocraten behaalden een absolute meerderheid.

De christendemocraten volhardden in de boosheid. Zij gebruikten opnieuw de resultaten van de volksraadpleging om op 20 juli 1950 vast te stellen dat aan 'de onmogelijkheid te regeren een einde was gekomen'. Op 22 juli 1950 keerde de koning naar België terug. Prompt volgden nieuwe stakingen en werd er betoogd.

Op 30 juli werd bij een schietpartij in Grâce-Berleur, bij Luik, 4 betogers voor een café gedood door kogels van de rijkswacht.

Gedenkplaat aan het café La Boule Rouger

Monument voor de doden van Grâce-Berleur

Er werd een gewapende mars op Brussel aangekondigd. Volgens sommige historici stond België toen aan de rand van een burgeroorlog. Spoedoverleg tussen de 3 grote politieke families leidde tot een akkoord om de koninklijke bevoegdheden over te dragen aan kroonprins Boudewijn. Op 31 juli 1950 ontving de koning de eerste minister Duvieusart en stemde in met dat plan.

De daaropvolgende nacht kwam Leopold terug op zijn beslissing en probeerde een regering te vormen die hem zou steunen. Duvieusart dreigde met ontslag en op één na alle andere ministers verklaarden zich solidair. De koning gaf zich gewonnen. Ondertussen lokte de begrafenis van de 4 slachtoffers van Grâce-Berleur op 2 augustus minstens 100.000 toeschouwers.

Leopold III ging akkoord met de onmiddellijke overdracht van zijn bevoegdheden en met troonsafstand na één jaar, beide ten voordele van zijn zoon. Op 11 augustus 1950 legde de twintigjarige Boudewijn de grondwettelijke eed af voor de Verenigde Kamers. Op 16 juli 1951 tekende Leopold III troonsafstand en een dag later volgde Boudewijn hem op als Koning der Belgen.

De leopoldisten voelden zich verraden maar de stakingen stopten en de gewapende mars op Brussel werd afgeblazen. De toestand stabiliseerde zich. Leopold III bleef over zijn troonsafstand zijn verdere leven ontgoocheld. Hij

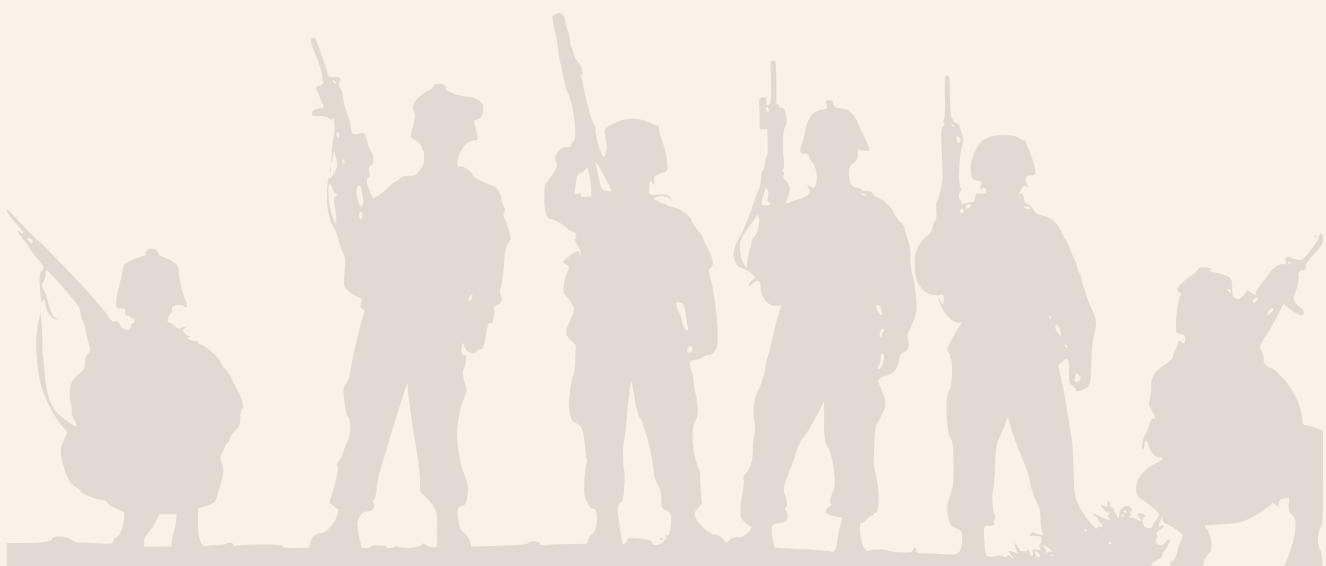
leefde ook in onmin met prins Karel. Door het regentschap te aanvaarden van de regering Pierlot leek prins Karel partij te kiezen tegen de koning Leopold III. Bovendien speelde Karel de rol van staatshoofd uitstekend en kreeg hij ook in het buitenland verscheidene onderscheidingen en decoraties.

Propagandaposter over Leopold, 1950

Manifestatie van de leopoldisten in Kortrijk

Aangehaalde krantenartikelen

Doorheen de teksten zijn er artikels of afbeeldingen van verschillende kranten aangehaald. De keuze van de kranten gebeurde pragmatisch, louter op de beschikbaarheid van elektronische afbeeldingen, dus zonder enige bedoeling om de aangeboden informatie bij te sturen. Maar zo de 'waarheid' vele gezichten heeft, geven we toch enige achtergrond bij deze kranten.

HET NIEUWS VAN DEN DAG

Het Nieuws van den Dag werd gedrukt vanaf 1 september 1885. Bij de bezetting werd de publicatie tijdelijk opgeschort. In 1966 ging de krant op in Het Nieuwsblad.

Later, in 1998, schreef Gaston Durnez: 'Onder de Duitse bezetting behoorde de krant tot de 'niet-gebonden' bladen die trachtten een min of meer neutrale informatierol te spelen, wat leidde tot incidenten en beperking van de oplage.'

En over de naoorlogse periode: 'De krant bleef haar traditie van nauw bij de Kerk aanleunende katholieke publicatie trouw ... In de Koningskwestie behoorde de krant tot de onvoorwaardelijke verdedigers van Leopold III.'

HET ALGEMEEN NIEUWS

Het algemeen nieuws was een krant die werd uitgebracht tijdens de Tweede Wereldoorlog door de uitgever De Standaard N.V. met toestemming van de Duitse bezetter. Op 25 mei 1940 verscheen de 1ste editie samengesteld van op de redactie van De Standaard.

Wikipedia stelt dat: 'De krant streefde 'ongebondenheid' na maar publiceerde toch blijkbaar redactioneel materiaal van antisemitische aard, en schaarde zich zonder twijfel achter de Nieuwe Orde.'

In maart 1944 nam een Duitser de leiding van de redactie over en werd de toon ronduit nazistisch. Op 2 september 1944 verscheen de laatste editie. Een aantal redacteurs moest zich na de bevrijding verantwoorden i.v.m. de collaboratie.

Deze artikels vind je in Wikipedia onder: Het verdrag van München, Slag om Stalingrad en Leopold III van België

VOORUIT

Vooruit werd gesticht door Edward Anseele en was nauw gelieerd aan de Belgische Werkliedenpartij, de socialistische partij. Het 1ste nummer van het dagblad verscheen op 31 augustus 1884.

Op 17 mei 1940 werd de uitgave gestaakt. Eind januari 1941 verscheen het blad Vooruit! onder Duits gezag. Op 6 september 1944 namen leden van de socialistische weerstand de gebouwen opnieuw in en diezelfde dag liep er een bevrijdingsnummer van de persen.

BURGERWELZIJN

Burgerwelzijn was een Brugs weekblad van 1850 tot 1977. Na de 1ste wereldoorlog werd het weekblad beschouwd als deel uitmakend van de katholieke pers, zonder aan de katholieke partij te zijn gebonden.

De uitgever ging in op het voorstel van de bezetter om na mei 1940 de krant verder uit te geven, maar werd na 4 nummers door dezelfde bezetter geschorst. Ze kon na de bevrijding zonder problemen opnieuw opstarten.

DE GAZET

In de encyclopedie van de Vlaamse beweging lezen we: "De krant Gazet Van Antwerpen" verschijnt sinds 1891 en betoonde van bij de start belangstelling voor de Vlaamse beweging. Aanvankelijk werd de Antwerpse Meetingpartij gesteund en later Frans van Cauwelaert. Na de Tweede Wereldoorlog kregen - naast de Christelijke Volkspartij – eerst ook de Volksunie, vervolgens Vlaams Belang (Vlaams Blok) en later de NVA de meeste aandacht wat betreft de binnenlandse politiek. De federalisering van de Belgische staat vanaf 1970 werd door de krant actief gesteund."

Deze artikels vind je in Wikipedia onder: Vooruit (Belgische krant), de bevrijding van de Duitse bezetting in België (Tweede Wereldoorlog) en Operatie Overlord

Deze publicatie werd samengesteld door
Frank Van Audenaerde

met getuigenissen van
Joske Van Bos, Wiske Van Loock en Mit Robbroeckx

De vormgeving werd opgemaakt door
Ashley Ysebaert en Lien Clissen

© Verantwoordelijke uitgever: Geert Debbaut
H. Speecqvest 5
2800 Mechelen
website: www.hofvanegmont.be
Tel.: 015 41 29 44